

Аюп китабы

1

Биринши бап

Аюп хәм оның шаңарағы

¹ Ус үлкесинде Аюп атлы бир адам жасайтуғын еди. Ол минсиз хәм әдил болып, Қудайдан қорқатуғын, жаманлықтан аўлақ жүретуғын адам еди.

² Аюптың жети улы хәм үш қызы бар еди. ³ Ол жети мың қой, үш мың түйе, бес жүз жуп өгиз, бес жүз урғашы ешек, сондай-ақ, жүдә көп хызметшилерге ийе болып, шығыста жасайтуғынлар арасында ең бай адам еди.

⁴ Аюптың уллары үйлеринде гезек пенен зыяпат берип, өзлери менен ишип-жеў ушын, үш апа-сиңлисин де мирәт ететуғын еди. ⁵ Зыяпат тамам болғаннан кейин, Аюп балаларын шақыртып алып, пәклениў рәсиминен өткеретуғын еди. Ол улларым ишлеринен Қудайға тил тийгизип, гүна ислеп қойған болыўы мүмкин, деп ойлап, азан менен олардың хәр бири ушын жандырылатуғын қурбанлық беретуғын еди. Аюп бәрқулла усылай ислейтуғын еди.

Аюптың дәслепки сыналыўы

⁶ Бир күни иләхий барлықлар^a Жаратқан Ийениң алдына келгенде, олар менен бирге шайтан^b да келген еди. ⁷ Жаратқан Ийе шайтаннан:

– Сен қай жерден киятырсаң? – деп сорады.

Шайтан Жаратқан Ийеге:

– Мен жер бетин гезип, оның хәмме жерин айланып шықтым, – деп жуўап берди.

⁸ Жаратқан Ийе шайтанға:

– Қулым Аюпқа сер салдың ба? Жер бетинде ол сыяқлы минсиз, әдил, Меннен қорқатуғын хәм жаманлықтан аўлақ жүретуғын адам жоқ, – деди.

⁹ Сонда шайтан Жаратқан Ийеге былай деп жуўап берди:

– Аюп Сеннен бийкардан-бийкарға қорқады деп ойлайсаң ба? ¹⁰ Оның өзин, үй-ишин хәм барлық ийелигин қорғап жүрген Өзиң емесписең? Сен оның қолы тийген хәр бир иске берекет берип атырсаң. Оның пада хәм

^a1.6 Иләхий барлықлар – сөзбе-сөз: Қудайдың балалары.

^b1.6 Шайтан – айыплаўшы деген мәнисте.

сүриулері пүткіл үлкеге жайылған. ¹¹ Бірақ қолыңды созып, оған тийисли болғанның хәммесин жоқ қылсаң, онда ол жүзиңе тик қарап, Саған нәлет айтады.

¹² Жаратқан Ийе шайтанға:

– Яқшы, Аюпқа тийисли болғанның хәммесин сениң қолыңа беремен, бірақ оның өзине зыян тийгизбе, – деди.

Солай етип, шайтан Жаратқан Ийениң дәрғайынан кетти.

¹³ Бір күни Аюптың уллары менен қызлары үлкен әжағасының үйинде зыяпат берип, шарап ишип отырған еди. ¹⁴ Сонда бір хабаршы жууырыуы менен Аюпқа келип, былай деди: «Өгизлериңиз жер айдап, ешеклер олардың қасында отлап жүрген еди. ¹⁵ Бирден шебалы басқыншылар хұжим жасап, хызметшилериңиздиң хәммесин қылыштан өткерди хәм малларды айдап алып кетти. Бул хабарды сизге жеткизиуі ушын, жалғыз мен ғана қашып қутылдым».

¹⁶ Ол сөзин тамамлап үлгермей-ақ, басқа бір хабаршы келип, былай деди: «Аспаннан Қудайдың жалыны түсип, қойларыңыз бенен шопанларыңыз жанып, күлге айланды. Бул хабарды сизге жеткизиуі ушын, жалғыз мен ғана аман қалдым».

¹⁷ Сол адам сөзин тамамлап үлгермей-ақ, үшінши хабаршы жетип келип былай деди: «Қалдейлер үш топар болып келип, түйелердиң падасына тасланды. Олар барлық падашыларды өлтирип, түйелерди айдап кетти. Бул хабарды сизге жеткизиуі ушын, жалғыз мен ғана қашып қутылдым».

¹⁸ Ол усы сөзлерди айтып турғанда, басқа бір хабаршы келип, былай деди: «Сизиң ул-қызларыңыз үлкен әжағасының үйинде аўқатланып, шарап ишип отырған еди. ¹⁹ Бирден шөл тәрептен күшли даўыл турып, жайды төрт тәрепинен соққылай баслады. Үй қулап, оның ишиндегилердиң хәммеси өлди. Бул хабарды жеткизиуі ушын, жалғыз мен ғана аман қалдым».

²⁰ Сонда Аюп орнынан турды да, қайғыдан шапанын жыртты хәм шашын алдырып таслады. Кейин ет-бетинен жерге жығылып, сыйынды. ²¹ Ол былай деди:

«Анамның курсағынан жалаңаш шыққан едим,

Бул дүньядан да жалаңаш қайтаман.

Жаратқан Ийе берди, Жаратқан Ийе алды,

Жаратқан Ийениң атына алғыслар болсын!»

²² Сонша ис болып өтсе де, олардың хеш биринде Аюп гүна ислемеди, Қудайды да айыпламады.

Аюптың екінши рет сыналыуы

¹ Басқа бир күни иләхий барлықлар Қудайдың алдына және келгенде, Оның дәрғайында турыу ушын, шайтан да олар менен бирге келген еди.

² Сонда Жаратқан Ийе шайтаннан:

– Сен қай жерден киятырсаң? – деп сорады. Шайтан Жаратқан Ийеге:

– Мен жер бетин гезип, оның хәмме жерин айланып шықтым, – деп жууап берди. ³ Жаратқан Ийе шайтанға:

– Қулым Аюпқа сер салдың ба? Жер бетинде ол сыяқлы минсиз, әдил, Меннен қорқатуғын хәм жаманлықтан аўлақ жүретуғын адам жоқ. Қара, ол еле минсизлигинде беккем турыпты. Ал сен болсаң, айыпсыздан айыпсыз оны жоқ қылуы ушын Мени ийтермеледің, – деди. ⁴ Сонда шайтан:

– Етке ет дегениндей, адам өз жаны ушын қолындағысының бәрин береді.

⁵ Қолыңды созып, ет пенен сүйегине зыян тийгизип көр, сонда Аюп жүзиңе тик қарап, нәлет айтады, – деди. ⁶ Жаратқан Ийе шайтанға:

– Яқшы, оны сениң қолына беремен, тек оның жанын алма, – деди. ⁷ Солай етип, шайтан Жаратқан Ийениң дәрғайынан шығып кетти хәм Аюпты басынан аяғының ушына дейин аўыртатуғын жара менен қаплап таслады.

⁸ Сонда Аюп күлдің ортасында отырып, гүзениң сынығы менен жараларын қасып отырған еди. ⁹ Хаялы оған келип:

– Сен еле минсиз болыуға тырысып атырсаң ба? Оннан да Қудайды нәлетлеп, кейин өлип қала ғойсеш, – деди. ¹⁰ Аюп оған:

Сен ақылсыз хаяллар сыяқлы сөйлеп турсаң. Сонда не, бизлер Қудайдан тек жақсылықты қабыл етип, жаманлықты қабыл етпеуимиз керек пе? – деп жууап берди.

Соншама азап шексе де, Аюптың аўзынан гүна болғандай сөз шықпады.

Аюптың үш достысы

¹¹ Аюптың үш достысы: теманлы Элифаз, шууахлы Билдад хәм наамалы Софар Аюптың басына түскен бахытсызлықлары хаққында еситкенде, жасап турған жерлеринен шықты хәм бир жерде ушырасып, жолға атланды. Олар Аюптың қайғысын бөлишип, оған тәселле беріу ушын оның жанына келди.

¹² Дослары Аюпты узақтан көрип, оны зорға таныды. Сонда олар зар еңиреп жылады, кийимлерин жыртып, аспанға қарай топырақ шашып, оны басларына да септи. ¹³ Дослары жети күн, жети түн Аюп пенен бирге қара жерде отырды. Олардың хеш бири бир аўыз сөз сөйлемеди, себеби Аюптың соншелли қатты қыйналып атырғанын көрип турған еди.

3

Үшінші бап

Аюптың тилге кириуі

¹ Ақыры Аюп тилге кирип, өзинің дүньяға келген күнин нәлетледі. ² Ол былай деди:

- ³ – Мен туўылған күнге нәлет жаўсын!
„Бойына бала питти“ деген түнге нәлет жаўсын!
- ⁴ Сол күн түнекке айланып қалсын!
Аспандағы Қудай да ол күнди еслемесин,
Жарық та сол күнге сәўле шашпасын.
- ⁵ Сол күнди тас түнек қараңғылық ийелеп алсын,
Жүзин қара бултлар қаплап алсын,
Қараңғылық сол күннің хүрейин ушырсын.
- ⁶ Аўа, сол түнди тас түнек қараңғылық жутып жиберсин,
Ол жыл күнлери арасында саналмасын,
Айлардың биреўине де кирмесин.
- ⁷ Сол түн қысыр болсын,
Онда ҳеш бир шадлық ҳаўазы еситилмесин.
- ⁸ Күнлерди нәлетлейтуғынлар,
Лиўятанды^с оята алатуғынлар,
Сол түнди ғарғасын.
- ⁹ Оның таң жулдызлары сөнип қалсын.
Жарықлықты күтсин, бирақ ол келмесин,
Таң шуғласын көрмесин.
- ¹⁰ Өйткени усы азапты көзлерим көрмеўи ушын,
Сол түн анамның курсағын жаппады.
- ¹¹ Не ушын туўылып атырып, өлмедим екен?
Ямаса туўыла сала, демим таўысылмады екен?
- ¹² Мени неге дизесине алып отырды?
Неге мени емизди екен?
- ¹³ Солар болмағанда, ҳәзир тыныш жатқан болар едим,
Уйықлап тыным тапқан болар едим.
- ¹⁴ Қарабақаналарды өзлерине қайта тиклеп алған,

^с3.8 Лиўятан – үлкен теңиз ҳайўаны.

- Дүнья патшалары хәм мәсләхәтшилери менен бирге болар едим.
- ¹⁵ Ямаса үйлерин гүмиске толтырған,
Алтынға бай хүкимдарлар менен бирге болар едим.
- ¹⁶ Ямаса не ушын өли туўылған бөпе сыяқлы,
Күн нурын көрмеген нәресте сыяқлы көмилмедим?
- ¹⁷ Себеби ол дүньяда залымлар жаманлық қылыўды тоқтатады,
Ҳарыққанлар да тыным табады.
- ¹⁸ Ол жерде тутқынлар да тынышлықтан рәхәт алады,
Қадағалаўшылардың бақырысларын еситпейди.
- ¹⁹ Уллы да, киши де бардур ол жерде,
Қул болса, хожайынынан азат.
- ²⁰ Не ушын азап шегип жүргенге нур,
Ал қайғыға батқанға өмир бериледи екен?
- ²¹ Олар өлимин күтеди, бирақ ол келмес,
Әжелин көмилген ғәзийнеден де бетер излер.
- ²² Егер әжелин тапса,
Олар қуўанышқа бөленип, шадланар еди.
- ²³ Жолын көре алмайтуғын адамға,
Қудай айнала дөгерегин қараңғылық пенен қоршаған адамға,
Не ушын өмир берилер екен?
- ²⁴ Себеби нан жеўдиң орнына гүрсинемен,
Ахыў-налам суў киби ақпақта.
- ²⁵ Неден қорққан болсам, сол жүз берди,
Неден қәўетерленген болсам, сол басыма түсти.
- ²⁶ Маған тынышлық та, тыным да, рәхәт те жоқ,
Басыма ғаўасатлы күн туўды.

4

Төртинши бап

Элифаздың биринши сөзи

- ¹ Сонда теманлы Элифаз Аюпқа былай деди:
- ² – Егер биреў саған сөз айтпақшы болса,
Саған аўыр батпай ма?
Ақыры, ким сөйлеўден өзін тыйып тура алады?
- ³ Еслеп көр, сен көплерге тәлим берер,

- Хәлсизлерди жигерлендирип, күш берер едиң.
- ⁴ Сениң сөзлериң жығылғанға тирек болып,
Дизелери қалтырап, хәлсирегенлерге күш беретуғын еди.
- ⁵ Ал енди сол нәрселер өз басыңа түскенде, түскинликке түсип қалыпсаң,
Өзиң бахытсызлыққа ушырағанда, руўхың түсип кетипти.
- ⁶ Қудайдан қорқыўың – исенимиңниң,
Минсиз жасаўың – үмитиңниң белгиси емес пе?
- ⁷ Ойлап көрши: қашан айыпсыз адам набыт болып,
Әдил адам жоқ қылынған еди?
- ⁸ Мениң көргеним мынаў: ким жаўызлықты шүдигарлап,
Ғам-қайғы туқымын ексе, соны орып алады.
- ⁹ Олар Қудайдың үплеген деминен набыт болады,
Оның ғәзебиниң даўылынан жоқ болады.
- ¹⁰ Арысланлар ақырып, ырылдассын,
Бирақ Қудай жыртқыш арысланлардың тислерин сындырады.
- ¹¹ Сонда арыслан олжасыз өлип кетеди,
Жетим қалған балалары тарап кетеди.
- ¹² Маған жасырынша бир сөз келди,
Сыбырлысы қулағыма шалынды.
- ¹³ Түңги тәшиўишли түстен туўған ойлар ишинде,
Адамлар қатты уйқыға шүмген ўақытта,
- ¹⁴ Мени қорқыў бийлеп алып, қалтыратпа басты,
Пүткил денем ләрзеге келди.
- ¹⁵ Самал бетимди сыйпап өтти,
Сонда төбе шашым тик турды.
- ¹⁶ Бир сүлдер турғандай болды,
Бирақ мен оның не екенин түсинбедим.
Көз алдымда бир тулға пайда болды,
Тынышлық хүким сүрди хәм мен өлпең даўысты еситтим:
- ¹⁷ «Басында өлими бар адам Қудайдың алдында әдил бола ала ма?
Адам өз Жаратыўшысының алдында пәк бола ала ма?
- ¹⁸ Қудай, хәтте, Өзиниң аспандағы хызметшилерине де исенбейди,
Хәтте, периштелеринен де кемшилик табады.
- ¹⁹ Сонда тийкары топырақтан болған,
Ылайдан жаратылған,
Жәнликтей аңсат женшилип қалатуғынларға не болады?
- ²⁰ Олар күн шыққаннан ымырт жабылғанға шекемги аралықта набыт

болады,

- Олардың мәңгиге жоқ болғанын байқамай да қаласаң.
21 Олардың шатырларының ишіндеги жиплери үзилген,
Даналықтан хабарсыз өлип кетеди».

5

Бесінши бап

Элифаз сөзин даўам етеди

- 1** – Ал енди, Аюп, шақырғың келсе, шақыр!
Саған жууап бергендей, биреу бар ма екен?
Периштелердің қайсысынан жәрдем сорамақшысаң?
- 2** Ашыу-ғәзеп ақмақты набыт қылар,
Күншиллик саданы өлтирер,
- 3** Мен ақмақтың тамыр жайғанын көрдим,
Бирақ тосаттан оның үй-иши ғарғысқа ушырады.
- 4** Оның балалары аманлықтан аулақ болар,
Хүким уақтында езилер,
Бирақ оларды жақлайтуғын хеш ким болмас.
- 5** Оның зүрәэтин ашлар жеп қояр,
Хәтте, тикенлер арасында өскенлерин де.
Ашкөзлер мал-мүлкин де алып кетер.
- 6** Себеби жауызлық жерден өсип шықпайды,
Ғам-қайғы да атызда өспейди.
- 7** Деген менен, от ушқынының жоқары қарап ушқаны сыяқлы,
Азап шегіу ушын тууылар инсан.
- 8** Бирақ мен Қудайды излеген,
Дауа-арзымды Оған тапсырған болар едим.
- 9** Ол ақылға сыймайтуғын, уллы ислерди ислеп,
Сансыз кәраматлар көрсетер.
- 10** Ол жер бетине жауын жаудырып,
Атызларды сууғарар.
- 11** Ол төмен ауҳалдағыларды жоқары көтерип,
Қайғыға батқанларды кәуипсизликке шығарар.
- 12** Ол хийлекерлердің нийетлерине тосқынлық жасап,
Оларды табыстан махрум етер.

- 13 Ол даналарды өзлериниң мэккарлығы арқалы тутып алып,
Хийлекерлердиң ойларын пушқа шығарар.
- 14 Күндиз олар қараңғылыққа тап болар,
Тал түсте де түндегидей сыйпаланып жүрер.
- 15 Қудай жарлыны жаманлардың ашшы сөзлеринен,
Күшлилердиң қолынан қутқарар.
- 16 Солай екен, кәмбағалларда үмит бар,
Нахақлардың аўзы жумылар.
- 17 Қудай ескертип, дүзететуғын адам қандай бахытлы!
Сонлықтан Құдирети күшли Қудайдың үгит-нәсиятын писент етпей
жүрме.
- 18 Себеби Ол жаралайды хәм Өзи оны таңады,
Ол зыян келтиреді, бирақ Өз қолы менен шыпалайды.
- 19 Ол сени алты бахытсызлықтан қутқарады,
Жетинши апат та саған зыян келтире алмайды.
- 20 Ашаршылықта өлимнен,
Урыста қылыштан сақлайды.
- 21 Ол сени тил бәлесинен қорғайды,
Апат келгенде қорқпайтуғын боласаң.
- 22 Ұайраншылық хәм ашлық үстинен күлетуғын боласаң,
Жабайы хайўанлардан да қорқпайтуғын боласаң.
- 23 Атыздағы таслар менен тил табысасаң,
Жабайы хайўанлар да сениң менен татыў болады.
- 24 Сен үйиңниң қәўипсизлик ишинде екенин билесең,
Сүриў хәм падаларыңды көзден өткергениңде, хеш нәрсеңниң
жоғалмағанын көресең.
- 25 Сениң сансыз балаларың болады,
Урпағың жер бетиндеги шөп сыяқлы мол болады.
- 26 Өз ўақтыңда буўылған бийдай баўы киби,
Жасарыңды жасап, қәбириңе киресең.
- 27 Мине, бизлер буны изертледик, хәммеси ҳақыйқат екен,
Усыларды тыңлап, қабыл қыл.

6

Алтыншы бап

Аюптың жууабы

- ¹ Сонда Аюп былай деп жууап берди:
- ² – Ах, егер мениң шегип атырған қайғым өлшенип,
Мен көрген апатшылық тәрзиге тартылса еди!
- ³ Олар теңиз кумынан да аўыр болар еди.
Сонлықтан ойланбай сөйледим.
- ⁴ Құдирети күшли Қудайдың оқлары денеме қадалды,
Руўхым олардың зәхәрин ишпекте,
Қудай жиберген қорқыныш маған қарсы сапқа дизилген.
- ⁵ Қуланнның жайлаўда оты мол болса, аңқырар ма еди?
Ямаса өгиз ақырының басында мөңирер ме еди?
- ⁶ Аўқаттың дузсыз дәми бола ма?
Ямаса мәйектиң ақ уўызында дәм бар ма?
- ⁷ Бундай аўқатлардан дәм татқым келмейди,
Ондай аўқатлардан жүрегим айныйды.
- ⁸ О, егер тилегим орынланып,
Қудай әрманыма жеткизсе еди!
- ⁹ Қудай мени езип тасласа еди,
Қолын созып жанымды алса еди!
- ¹⁰ Сонда мен жубаныш табар едим,
Қатты аўырып атырсам да, қуўанар едим.
Себеби мен мухаддес Қудайдың сөзлеринен жүз бурмадым.
- ¹¹ Күшти қайдан табаман күтетуғындай?
Ақыбетим не болар сабыр қылатуғындай?
- ¹² Мениң күшим тастан ба еди?
Ямаса денем темирден бе еди?
- ¹³ Өзиме өзим жәрдем бергендей күшим қалды ма?
Табыс та мени тәрк етти.
- ¹⁴ Достына мийрим көрсетиўден бас тартқан адам,
Құдирети күшли Қудайдан қорқыўдан ўаз кешкен адам болады.
- ¹⁵ Досларым, сизлер де қурып қалған сай киби тураксызсыз,
Ағып кететуғын сай суўларына уқсайсыз.
- ¹⁶ Олар муз еригенде ылайланып тасып,
Қар суўларына толып кетеди.
- ¹⁷ Бирақ қурғақ мәўсимде олардың суўлары тартылып,
Ыссыда жоқ болып кетеди.

- 18 Кәрүанлар суў излеп, бағытын өзгертер,
Шөлге кирип кетип, набыт болар.
- 19 Тема журтының кәрүанлары суў излер,
Шеба журтының саўдагерлери үмит пенен қарар.
- 20 Олар өз үмитине алданар,
Сол жерге келип, албырап қалар.
- 21 Сизлер де мен ушын сол сайлар сыяқлысыз,
Мениң қорқынышлы аўхалымды көрип, хұрейиңиз ушып кетти.
- 22 Мен сизлерден саўға сорап па едим?
Ямаса мен ушын байлығыңыздан төлем төлең дедим бе?
- 23 Мени душпан қолынан қутқарың деп жалындым ба?
Ямаса қарақшылардың қолынан мени сатып алың дедим бе?
- 24 Маған үйретиң, үндемей турайын,
Көрсетиңдер, мен неде алжастым?
- 25 Туўры сөз қандай ашшы!
Бирақ сизлердиң айыплаўларыңыз нени дәлиллейди?
- 26 Сизлер мениң сөзлеримди дүзетпекшимсиз?
Езилген адамның сөзлерин итибарға ылайықсыз деп санайсызлар ма?
- 27 Сизлер, хәтте, жетимлер ушын шек таслаўдан,
Досларыңызды саўдаға салып, сатыўдан тайынбас едиңиз.
- 28 Енди өтинемен, маған қараңлар,
Бетиңизге қарап, өтирик сөйлемеймен ғой.
- 29 Райдан қайтың, енди әдалатсыз болмаңлар,
Райдан қайтың, себеби мен хакпан!
- 30 Ямаса аўзымнан әдалатсыз сөзлер шыққан ба еди?
Яки тилим апатшылықтың дәмин айыра алмай ма?

7

Жетинши бап

Аюптың өмирден налыўы

- 1 Адамның жердеги турмысы аўыр мийнеттен ибарат емес пе?
Оның күнлери күнликшиниң күнине уқсамай ма?
- 2 Адам кешки көлеңкени аңсаған қулға,
Мийнет хақысын күткен күнликшиге уқсайды.
- 3 Сол сыяқлы, үлес етип мәниссиз айлар берилди,
Пайыма азаплы кешелер тийди.

- ⁴ Жатқанымда: «Қашан турар екенмен?» – деп айтаман,
Бирақ түн ұзаққа созылып,
Таң атқанша, өрден-ыққа аўнап шығаман.
- ⁵ Денемди қурт пенен жара басқан,
Терим тесилип, ириң ақпақта.
- ⁶ Күнлерим тоқыўшының мәкисинен де тезирек өтпекте,
Бирақ үмитсиз жуўмақланбақта.
- ⁷ О, Қудай! Өмиримнің бир дем сыяқлы екенин умытпа,
Көзим енди қайтып жақсылықты көрмейди.
- ⁸ Мени көрип турған көзлериң кейин мени көрмейди,
Көзлериң мени излейди, бирақ мен жоқ боламан.
- ⁹ Булттың серпилип, жоқ болып кеткениндей,
Өлилер мәканына кеткен адам да қайтып келмейди.
- ¹⁰ Ол үйине қайтып келмейди,
Жасаған жери де енди оны еске алмайды.
- ¹¹ Соның ушын аўзыма ерк беремен,
Өз дәртимди баян етемен.
Жанымның азабы ишинде шағым етемен.
- ¹² Қудайым, Сен маған сақшы қоятуғындай,
Мен не, теңиз ямаса теңиз айдархасы ма едим?
- ¹³ Төсегим маған тәселле берер,
Жатсам, дәртим жеңиллесер, деп ойласам,
- ¹⁴ Мени түслер арқалы қорқытып,
Аянлар арқалы зәрремди ушырасаң.
- ¹⁵ Бул денеде жасағаннан гөре,
Буўылып, өлгеним жақсы еди.
- ¹⁶ Мен жасаўдан тойдым, мәңги жасаўды қәлемеймен,
Мени тыныш қой, өмирим өзи бир демдей ғана.
- ¹⁷ Инсан ким өзи, оны сонша қәдирлеп,
Оған дыққат қоясаң,
- ¹⁸ Хәр таңда оны тексерип,
Хәр сәтте оны сынайсаң?
- ¹⁹ Қашанға шекем меннен көз үзбейсең?
Түкиригимди жутып алғанша да, мени тыныш қоймақшы емеспесең?
- ²⁰ Егер гүна ислеген болсам, Саған не тәсири бар, о, адамзаттың
Гүзетшиси?

- Не ушын мени Өзиңе нышан қылып қойдың?
Мен Саған соншелли жүк болдым ба?
²¹ Не ушын қылмысларымды кеширип,
Гүналарымды меннен алып тасламайсаң?
Себеби тез арада топыраққа қайтаман.
Мени излейсең, бірақ мен жоқ боламан.

8

Сегизинши бап

Билдадтың биринши сөзи

- ¹ Сонда шуұахлы Билдад Аюпқа былай деди:
- ² – Қашанға дейин усы сөзлеринди даўам етесең?
Аўзыңнан шыққан сөзлерин даўылға уқсайды.
- ³ Қудай әдилликти бурмалай ма?
Құдирети күшли Қудай ҳақыйқатты бурмалай ма?
- ⁴ Балаларың Оған қарсы гүна иследи.
Сонлықтан Қудай да оларды гүналары ушын жазалаған.
- ⁵ Бірақ, сен егер Қудайды шақырып,
Құдирети күшли Қудайға жалбарынсаң,
- ⁶ Егер сен пәк хәм әдил болсаң,
Онда Ол саған жәрдемге келип,
Сени ылайықлы орынға қайтарады.
- ⁷ Сонда басланыўы кишкене болса да,
Келешегин уллы болады.
- ⁸ Өтинемен, өткен әўладлардан сорап көр,
Олардың ата-бабаларының нелерди излеп билгенин қарап көр.
- ⁹ Себеби бизлер кеше туўылдық, ҳеш нәрсе билмеймиз,
Бизлердин жер бетиндеги күнлеримиз көлеңкедей өткинши.
- ¹⁰ Олар саған үйретип, нәсият береді,
Жүреклериндеги сөзлерин сөйлеп береді.
- ¹¹ Батпақлық жоқ жерде папирус^d өсе ме?
Суўсыз жерде қамыс бой соза ма?

^d**8.11** Папирус – батпақлық жерлерде өсетуғын қамысқа уқсаған өсимлик.

- ¹² Хәтте, олар көгерип турып, эле орылмай атырып-ақ,
Хәмме шөплерден бурын қуўрап қалады.
- ¹³ Қудайды умытқанлар да келешекте сол күйге түседі,
Қудайсызлардың үмити де солай қурайды.
- ¹⁴ Олардың исенгени морт,
Сүйенгени өрмекшиниң аўындай.
- ¹⁵ Сондай адам өз үйине сүйенсе, үй тура алмайды,
Беккем усласа да, ол шыдам бере алмайды.
- ¹⁶ Қудайсыз адам қуяш астында суўы мол жерде өсип турған өсимликке
уқсайды,
Оның шақалары бағ үстинде жайылып турады.
- ¹⁷ Тамырлары тас үйиндилерин орап алып,
Таслардың арасына орналасып алады.
- ¹⁸ Ал егер өсимлик сол жерден жулып тасланса,
Сол жердиң өзи оннан танып: «Сени хеш қашан көрмедим», – дейди.
- ¹⁹ Оның өмириниң қуўанышы мине, усылай аяқланады!
Ал топырақтан болса, басқа өсимликлер өсип шығады.
- ²⁰ Қудай минсиз адамды тәрк етпейди,
Жаўызлық ислегенлерди де қолламайды.
- ²¹ Ол және, сениң аўзыңды күлкиге,
Еринлеринди шадлық ҳаўазына толтырады.
- ²² Сонда душпанларың уятқа қалады,
Залымлардың шатыры ўайран болады.

9

Тоғызыншы бап

Аюптың Билдаққа берген жуўабы

- ¹ Сонда Аюп былай деп жуўап берди:
- ² – Аўа, ырас, буның сондай екенин мен де билемен,
Бирақ инсан Қудайдың алдында қалай ақлана алады?
- ³ Егер адам Қудай менен тартыспақшы болса да,
Ол берген мың сораўдан биреўине де жуўап бере алмас еди.
- ⁴ Қудайдың даналығы терең, қүдирети күшли,
Оның менен қасарысып,
Ким аман қала алды?

- ⁵ Алдын ала ескертпей-ақ, Ол таўларды жылжытар,
Гәзепленгенде, оларды аўдарып таслар.
- ⁶ Ол жерди орнынан қозғап, силкитер,
Оның тиреклерин титиретер.
- ⁷ Ол қуяшқа бұйрық берсе, қуяш уясынан шықпай қояр,
Жулдызларды да қулыплап қояр.
- ⁸ Оның жалғыз Өзи көклерди жайған,
Ол теңиз толқынлары үстінде жүрер.
- ⁹ Ол аспанның арқа тәрәпиндеги жулдызлар топарын,
Ортасындағы жулдызлар топарын хәм қубладағы жулдызлардың
хәммесин жаратты.
- ¹⁰ Ол ақылға сыймайтуғын, уллы ислерди ислеп,
Сансыз кәраматлар көрсетер.
- ¹¹ Егер Ол қасымнан өтип кетсе де, мен Оны көрмеймен,
Жақынлап өтип кетсе де, мен Оны байқамайман.
- ¹² Егер Ол алып қойса, Оны ким тоқтата алады?
Ким Оған: «Сен не қылып атырсаң?» – деп айта алады?
- ¹³ Қудай Өз ғәзебин тутып турмайды,
Рахабтың^с жәрдемшилери де Оның аяғына жығылады.
- ¹⁴ Солай екен, мен қалай Оған жууап бере аламан?
Оған айтыу ушын сөзлерди қайдан табаман?
- ¹⁵ Айыпсыз болсам да, Оған жууап бере алмас едим,
Мен тек Қазымнан реҳим етиуйин ғана сорап жалбарынар едим.
- ¹⁶ Егер Оны дауыслап шақырсам, Ол да маған жууап берсе еди.
Бирақ, мениң дауысыма кулақ салатуғынына исенбеймен.
- ¹⁷ Ол мени дүбелей менен соққылап, азап бермекте,
Айыпсыздан айыпсыз жараларымды көбейтпекте.
- ¹⁸ Ол дем алыуға да жол қоймайды,
Жүрегимди қайғыға толтырып атыр.
- ¹⁹ Егер күш сыналса, Ол күшли!
Егер әдалат соралса, Оны ким қазыханаға алып келе алады?
- ²⁰ Айыпсыз болсам да, өз аўзым мени айыплы етер,
Егер, хәтте, минсиз болсам да, Ол мени нахаққа шығарар.
- ²¹ Мен минсизбен, бирақ енди маған бәри бир,

^с**9.13 Рахаб** – мифологиялық теңиз мақлуғы болып, әйемги әдебиятларда бул ат пенен тәртипсизликлер сүүретленген.

- Өз өмиримнен түңилип турман.
- ²² Аўа, бәри бир екен. Сонлықтан мен былай деймен:
«Қудай айыпсызды да, залымды да набыт қылады».
- ²³ Бахытсызлық тосаттан өлим келтирсе,
Ол айыпсызлардың басына түскен апатқа күледі.
- ²⁴ Жер жүзи залымлардың қолына берілген,
Ол оның қазыларының көзин жаўып қойған.
Егер буны Ол ислеменген болса, онда басқа ким екен?
- ²⁵ Күнлерим жуўырыўшыдан да тез жуўырып өтпекте,
Олар жақсылық көрмей-ақ, өтип кетпекте.
- ²⁶ Олар қамыс қайық сыяқлы,
Олжаға тасланған бүркит сыяқлы, тез көзден ғайып болады.
- ²⁷ Егер мен: «Шағымды умытайын,
Қайғылы түримди өзгертп, күлимсирейин», – десем де,
- ²⁸ Бәри бир көретуғын азабымнан қорқар едим.
Себеби билемен, Сен мени айыпсыз деп санамайсаң.
- ²⁹ Егер айыплы деп табылған екенмен,
Онда бостан-босқа гүресип не қыламан?
- ³⁰ Хәтте, қар суўына жуўынсам да,
Қолларымды сабын менен жуўсам да,
- ³¹ Бәри бир Сен мени ылай шуқырға таслайсаң,
Хәтте, кийимлерим де меннен жеркенеди.
- ³² Қудай мен сыяқлы инсан болмағанлықтан,
Мен Оған жуўап бере алмайман,
Оның менен бирге қазыханаға да бара алмайман.
- ³³ Қолын екеўимиздің үстимизге қойып, жарастыратуғын,
Арамызда бир дәлдалшы болса еди!
- ³⁴ Хасасын үстимнен алып тасласа еди Қудай,
Қорқынышы да мени қорқытыўды тоқтатса еди!
- ³⁵ Сонда мен Оннан қорқпастан, Оның менен сөйлесер едим,
Бирақ бул аўхалда хеш нәрсе қыла алмайман.

10

Оныншы бап

- ¹ Өмирден тойдым!

- Енди арзымды еркин айтаман,
Ишимдеги ашшы дэрт пенен сөйлеймен.
- ² Мен Қудайға былай деймен: «Мени айыплама.
Мени не ушын айыплап атырғаныңды айт.
- ³ Ямаса мени езиў,
Яғный Өз қолларың жаратқаннан бас тартыў,
Залымлардың нийетлерин қоллаў Саған унай ма?
- ⁴ Сениң көзлериң инсанның көзлериндей ме?
Ямаса Сен де олар қарағандай қарайсаң ба?
- ⁵ Сениң күнлериң де инсанның күнлериндей ме?
Жылларың адамның жылларындай ма?
- ⁶ Не ушын мениң гүнамды излеп,
Айыбымды табыўға асығасаң?
- ⁷ Бирақ Сен мениң айыпсыз екенимди,
Сениң қолыңнан мени ҳеш кимнің қутқара алмайтуғынын билесең.
- ⁸ Сениң қолларың мени соғып, жаратты,
Бирақ енди мени пүткиллей жоқ қылмақшымысаң?
- ⁹ Мени ылайдан қалай соққаныңды есле.
Енди мени және топыраққа қайтармақшымысаң?
- ¹⁰ Сен емес пе, мени анамның құрсағына сүт киби қуйған,
Сол жерде мени иримтик киби қойылтқан,
- ¹¹ Мени тери хэм дене менен кийиндирип,
Сүйек хэм сиңирлер менен бириктирген?
- ¹² Сен маған өмир сыйлап, мийриминди көрсеттиң,
Сениң ғамхорлығың мениң руўхымды қорғады.
- ¹³ Бирақ, мине, Сен жүрегинде мына нәрселерди жасырып қойдың,
Сениң нийетиңнің не екенин билемен:
- ¹⁴ Гүна ислесем, мени гүзетип турған боласаң,
Буны жазасыз қалдырмайсаң.
- ¹⁵ Егер айыплы болсам, маған хәсирет болсын!
Бирақ хақ болсам да, басымды көтере алмай атырман,
Себеби уятқа қалдым, дәртим аўыр.
- ¹⁶ Егер басымды көтерсем,
Арыслан киби маған тасланасаң,
Қорқынышлы күшинди қайтадан маған қарсы ислетесең.
- ¹⁷ Маған қарсы жаңадан гүўалар алып келесең,
Маған деген ғәзебинди арттырасаң,

Шабыўыл үстине шабыўыл қыласаң.

- ¹⁸ Не ушын туўылыўыма жол қойдың?
Хеш ким мени көрместен алдын, өлгеним жақсы еди.
- ¹⁹ Хеш дүньяға келмегендей болып,
Анамның құрсағынан туўры қабирге қойылғанымда еди.
- ²⁰ Мениң өмир күнлерим қысқа емес пе?
Мени тыныш қой, бир сәт тәселле табайын.
- ²¹ Себеби мен қайтып келмес жолға,
Тас түнек қараңғылық хүким сүрген жерге атланаман.
- ²² Қойыў қараңғылыққа шүмген жерге,
Тәртипке келтирилмеген өлим түнеги елине,
Жақтылығы да тас түнек болған жерге кетемен.

11

Он биринши бап

Софардың биринши сөзи

- ¹ Сонда наамалы Софар былай деди:
- ² – Сонша көп сөз жуўапсыз қала ма?
Көп сөйлеген адам ақлана ма?
- ³ Мылжың гәплериң адамлардың тилин тыйып қойсын ба?
Масқаралағаныңда, сени хеш ким уялтпасын ба?
- ⁴ Сен: «Тәлимим минсиз,
Өзим де Қудайдың алдында пәкпен», – дейсең.
- ⁵ Қәне, енди Қудай жуўап берип,
Саған қарсы тил қатып,
- ⁶ Даналықтың сырларын билдирсе еди!
Себеби даналық көп қырлы ғой.
Билип қой, Қудай гүналарыңның базыларын жеңил жазалайды.
- ⁷ Қудайдың терең сырларын түсине аласаң ба?
Құдирети күшли Қудайдың шегине жете аласаң ба?
- ⁸ Қудайдың даналығы аспаннан да бийик, сен не қыла аласаң?
Өлилер мәканынан да терең, не биле аласаң?
- ⁹ Оның өлшеми жерден де узын,
Теңизден де кең.

- ¹⁰ Егер Қудай келип, зинданға тасласа,
Хүким етиў ушын шақырса, ким Оған тосқынлық қыла алады?
- ¹¹ Себеби Ол өтирикшилерди биледи,
Ол жаўызлықты көрип, оны итибарсыз қалдыра ма?
- ¹² Қуланнан адам туўылмайтуғыны сыяқлы,
Мийи жоқ адам да дана бола алмайды.
- ¹³ Бирақ, сен егер Оған жүрегинди қайта бағышлап,
Қолларыңды созып, дуўа етсең,
- ¹⁴ Егер жаўызлық ислеген болсаң, оны өзиңнен узақластырсаң,
Шатырыңнан жаманлықты қуўып шығарсаң,
- ¹⁵ Сонда уялмастан басыңды көтерип,
Қорқпастан тикке туратуғының сөзсиз.
- ¹⁶ Азабыңды умытып,
Оны ағып кеткен суўлар киби ядқа аласаң.
- ¹⁷ Өмириң түстеги күннің нурынан да жарық болар,
Ондағы қараңғылық та таң нурына айланар.
- ¹⁸ Үмитиң болғанлықтан, арқайын боларсаң,
Өтирапың қоршалғанлықтан, қәўипсиз дем аласаң.
- ¹⁹ Жатқаныңда, сени қорқытатуғын хеш ким болмайды,
Көплер сеннен мийрим излеп келеди.
- ²⁰ Бирақ залымлардың көзлериниң оты сөнеди,
Бас саўғалайтуғын жери де болмайды,
Үмитлери тек соңғы демин бериў болып қалады.

12

Он екінши бап

Аюптың жуўабы

- ¹ Сонда Аюп былай деп жуўап берди:
- ² – Әлбетте, сизлер хәммесин билесиз,
Даналық та сизлер менен бирге өлип кетсе керек!
- ³ Бирақ менде де сизлердегидей ақыл бар,
Мен де сизлерден кем емеспен,
Сизлер айтып атырғанларды ким билмейди?
- ⁴ Мен өз досларыма күлки болдым.

- Қудайды шақырғанымда, Ол маған бұрын жууап беретұғын еди.
Әдил хәм минсиз болсам да, күлкіге қалып отырман!
- ⁵ Қайғысызлар бахытсызлыққа ушырағанды менсинбейди,
Сүрниккенди ийтерип жибереди.
- ⁶ Қаракшылардың шатырында тынышлық хұким сүрген,
Қудайдың ғәзебин келтиргенлер қәўип-қәтерсиз жасап атыр,
Тап Қудай олардың қолында сыяқлы.
- ⁷ Бирақ хайўанатлардан сора, олар саған үйретеди,
Көктеги қуслардан сора, олар саған айтып береди.
- ⁸ Жер менен сөйлес, ол саған тәлим береди,
Теңиздеги балықлар саған билдиреди.
- ⁹ Олардың қайсысы билмес,
Булардың хәммеси Жаратқан Ийениң қолы менен исленгенин?
- ¹⁰ Хәр бир жаратылыстың өмири де,
Хәр бир адамның жаны да Оның қолында.
- ¹¹ Аўыз аўқаттың дәмин ажыратқанындай,
Қулақ та сөзлердин мәнисин айыра алмай ма?
- ¹² Даналық жасы үлкенлерде болмай ма?
Ақыл узақ өмир сүргенлерде болмай ма?
- ¹³ Бирақ Қудайда даналық та, күш те бар,
Мәсләхәт пенен ақыл да Оған тийисли.
- ¹⁴ Ол қулатқан нәрсе қайта тикленбейди,
Ол қамаққа таслағанды, хеш ким босата алмайды.
- ¹⁵ Қудай суўларды тоқтатса, қурғақшылық болар,
Егер жиберсе, дүньяны суў алар.
- ¹⁶ Күш-қуўат пенен жеңис те Оған тийисли,
Алданған да, алдаған да Оның қолында.
- ¹⁷ Ол мәсләхәтшилерди жалаңаяқ айдатып,
Бийлерди ақмаққа айландырады.
- ¹⁸ Ол патшалардың сәнли белбеўлерин шешип алып,
Беллерине арқан байлап қояды.
- ¹⁹ Руўханийлерди де жалаңаяқ айдатып,
Күшлилерди аўдарып таслайды.
- ²⁰ Ол исенимли мәсләхәтшилерди тилден айырады,
Ақсақалларды ақылынан жуда қылады.
- ²¹ Ол ақсүйеклерди шерменде қылады,

- Күшлилерди күшинен айырады.
- ²² Ол қараңғылықтың терең сырларын ашады,
Тас түнекті де жарыққа шығарады.
- ²³ Халықларды уллы қылатуғын да, жоқ қылатуғын да Ол,
Оларды көбейтетуғын да, тарқатып жиберетуғын да Ол.
- ²⁴ Жер бетіндегі халық басшыларын ақылынан айыратуғын да Ол,
Жолсыз шөлде гездиріп қоятуғын да Ол.
- ²⁵ Олар тас түнек қараңғылықта сыйпаланып жүреді,
Оларды мәс адамдай теңселдіріп қояды.

13

Он үшінші бап

- ¹ Мине, булардың хәммесін көзлерім көрді,
Қулақларым менен еситіп, түсіндім.
- ² Сизлердің билгенлеңізді мен де билемен,
Мен сизлерден кем емеспен.
- ³ Бірақ мен Құдирети күшли Құдай менен сөйлесіп,
Дауамды Құдай менен тартысқым келеді.
- ⁴ Ал сизлер мени өтирик пенен ыласлайсыз,
Хәмменіз пайдасыз тәуіплерге уқсайсыз.
- ⁵ Қәне, хәмменіз дым үндемей отырсаңыз,
Бұл сизлер үшін даналық болар еді.
- ⁶ Енди мениң арзымды тыңлап,
Келтиретуғын дәлиллеріме қулақ салың.
- ⁷ Құдай үшін нахақ сөзлерді айтып,
Ол үшін өтирик сөйлеуіңіз керек пе?
- ⁸ Екі жүзлілік пенен Құдайды жақлап,
Оның сөзін сөйлемекшимисіз?
- ⁹ Егер Құдай сизлерді тексерсе, жақсы бола ма?
Адамларды алдағандай, Оны да алдайсызлар ма?
- ¹⁰ Екі жүзлілік етіп, жасырынша Оны жақласаңыз,
Ол сизлерді сөзсіз жазалайды.
- ¹¹ Оның уллылығы сизлерді қорқытпай ма?
Оның айбаты сизлерге хұжим қылмай ма?
- ¹² Ескертіулеңіз күл сыяқлы пайдасыз нақыллардан ибарат,
Дәлиллеңіз ылайдан исленген қалқандай хәлсіз.
- ¹³ Үндемеңдер, мен сөйлеймен,

- Кейин не болса, болар.
- 14 Сонлықтан тәуекелге бел байлап,
Жанымды кәтерге қойып атырман.
- 15 Қараңлар, Ол мени өлтирмекши, үмитим қалмады,
Бирақ мен жолларымды Оның алдында қорғайман.
- 16 Сол арқалы қутқарыламан,
Себеби қудайсыз адам Оның алдына барыуға жүрек ете алмайды.
- 17 Сөзлеримди дыққат пенен тыңлаң,
Гәплерим қулақларыңызға кирсин.
- 18 Мине, мен даўа-арзымды таярладым,
Ақланатуғынымды билемен.
- 19 Мениң менен тартысатуғын адам бар ма?
Егер биреу мени айыплы деп тапса, үндемей өлип кетемен.

Аюптың дуғасы

- 20 Тек мына еки нәрсени сорайман, о, Қудай,
Соны қылсаң, мен Сеннен артық жасырынбайман:
- 21 Меннен қолыңды тарт,
Хәм айбатың менен мени қорқытпа.
- 22 Соңынан мени шақыр, жууап беремен,
Ямаса маған сөйлеуге рухсат берип, Өзин жууап бер.
- 23 Мениң қанша айып хәм гүналарым бар?
Маған қылмысларым менен гүнамды көрсет.
- 24 Не ушын жүзинди жасырасаң?
Неге мени душпаным деп санайсаң?
- 25 Сен самал ушырған жапырақты қорқытпақшымысаң?
Қуурап қалған қауықты қуудаламақшымысаң?
- 26 Сен мен тууралы ашшы айыплар жазып қойып,
Балалығымдағы гүналарымды маған мийрас етип, берип атырсаң.
- 27 Аяқларымды буғаулап,
Жолларымды гүзетип,
Изимнен хеш қалмайсаң.
- 28 Сонлықтан шириген нәрседей,
Күйе жеген кийимдей ыдырап жоқ болмақтаман.

Он төртінши бап

- ¹ Хаялдан туўылған инсанның,
Өмири қысқа, азапқа толы болады.
- ² Ол гүл сыяқлы өседі, солып қалады,
Көлеңке сыяқлы тез өтип кетеді, турып қалмайды.
- ³ Сондай инсан болған маған нәзеринди үзбей қарайсаң ба?
Хүким қылыў ушын мени дәрғайыңа алып келесең бе?
- ⁴ Ким ҳадалды ҳарам ишинен шығара алады?
Ҳеш ким!
- ⁵ Инсанның күнлерин белгилеп,
Айларының санын санап,
Асып кетпейтуғын шек те қойған екенсең,
- ⁶ Енди оннан нәзеринди алып, оны тынышына қой.
Ол да күнликшиниң жұмыс күниниң аяқланғанына қуўанғанындай,
өмиринен рәхәтленсин.
- ⁷ Хәтте, ағашта да үмит бар,
Оны кесип тасласа, ол қайта өседі,
Өсиўин тоқтатпайды.
- ⁸ Тамырлары қартайып қаўсап,
Түбири топырақта ширип кетсе де,
- ⁹ Суў ийисин алып-ақ, жайнап кетеді,
Жас терек сыяқлы шақаларын жаяды.
- ¹⁰ Бирақ инсан өлсе, бар күшинен айырылады,
Соңғы демин шығарғаннан соң, ол қайда болады?
- ¹¹ Көлдиң суўы қурып қалғандай,
Дәрья суўы тартылып, кеўип қалғандай,
- ¹² Өлген адам да жатады, қайтып турмайды,
Аспан жоғалып кетпегенше, ол оянбайды,
Уйқысынан ҳеш турмайды.
- ¹³ Қәне, Сен мени өлилер мәканына жасырып қойсаң еди,
Ғәзебиң басылғанша, сақлап қойсаң еди!
Мен ушын бир ўақыт белгилеп,
Соңынан мени еске алсаң еди!
- ¹⁴ Адам өлгеннен соң, қайта тириле ме?
Егер сондай болса, азат етилгенимше,
Азаплы күнлеримниң барлық күнлеринде қайта тирилиўди күтер
едим.

- ¹⁵ Сонда мени, Өзиң жаратқан жаратылысыңды көргің келгенде,
шақырар едиң,
Мен де жууап берер едим.
- ¹⁶ Сонда Сен адымларымды санап, гүзетер едиң,
Бирақ гүналарымның есабын алмас едиң.
- ¹⁷ Қылмысларымды дорбаға салып мөрлеп,
Ислеген гүналарымды жасырар едиң.
- ¹⁸ Бирақ таулар қулап, майдаланып,
Жартастар өз орнынан қозғалғандай,
- ¹⁹ Суудың тасты жалмап,
Ағыстың топырақты ағызып кеткениндей,
Сен де инсанның үмитин жоқ қыласаң.
- ²⁰ Сен оны ақырына шекем езесең, ол жоқ болады,
Өлгенинде жүзин өзгертп, узаққа жибересең.
- ²¹ Уллары хұрметке миясар болар, буннан оның хабары болмас,
Жерге урылар, буны билмес.
- ²² Ол тек өз денесинің азабын сезер,
Тек өзи ушын қайғырар.

15

Он бесинши бап

Элифаздың екінши сөзи

- ¹ Сонда теманлы Элифаз былай деп жууап берди:
- ² – Қарнын ыссы самалға толтырғандай,
Дана адам бундай хауайы сөзлер менен жууап бере ме?
- ³ Пайдасыз сөзлер менен айтысып,
Мәниссиз гәплер айтып, тартысар ма еди?
- ⁴ Хақыйкаттан да, сен Қудайдан қорқыуды шетке ысырып қойдың,
Оның алдында дуға етиуди де болар-болмас нәрсе деп санадың.
- ⁵ Гүналарың аўзыңа сөз салып тур,
Хийлекерлердің тили менен сөйлеп турсаң.
- ⁶ Сени айыплап атырған мен емес, ал өз аўзың,
Тилиң өзиңе қарсы гүуалық берип тур.
- ⁷ Сен не адамзаттың туңғышымысаң?

- Ямаса төбелер жаратылмастан да бұрын туұылғанбысаң?
8 Құдайдың мәжилисине қатнасып, Оны тыңлап па едиң?
Ямаса дана адам тек жалғыз өзиңбисең?
9 Сен билип, биз билмейтуғын не нәрсе екен?
Сен түсинип, биз түсинбейтуғын не нәрсе екен?
10 Арамызда ақ шашлылар да, ғаррылар да бар,
Олардың жасы сениң әкеңнен де үлкен.
11 Құдайдың тәселлеси сен ушын аз болды ма?
Саған айтқан жағымлы сөзлери кемлик қылды ма?
12 Не ушын жүрегиң сени алағада қылады?
Не ушын көзлериңде ғәзеп оты лаўлап тур?
13 Не ушын Құдайға ашыўланып,
Аўзыңа соншелли ерк бересең?
14 Адам қалай пәк бола алады?
Хаял затынан туұылған бенде қалай әдил бола алады?
15 Құдай Өз периштелерине де исенбейди,
Хәтте, аспан да Оның нәзеринде пәк емес.
16 Солай екен, нахақлықты суў киби ишетуғын,
Иплас хәм бузык инсан оннан бетер емес пе?
17 Қулақ сал, мен саған түсиндиремен,
Өзим көргенимди айтып беремен.
18 Даналардың айтқанларын,
Ата-бабаларынан үйренип, жасырмай үйреткенлерин айтып беремен.
19 Жер тек олардың ата-бабаларына берилген еди,
Олардың арасында жат адамлар жоқ еди.
20 Залым адам өмир бойы азап шегеди,
Езиўшилерге берилген жыллар санаўлы.
21 Қорқынышлы даўыслар олардың қулақларынан кетпейди,
Тынышлық ўақтында да басқыншылардың хұжимине ушырайды.
22 Олар қараңғылықтан қутылыўға үмит етпейди,
Олардың тәғдирине қылыштан өлиў жазылған.
23 Олар бир тислем нан излеп сергиздан болар,
Қараңғылық күниниң жақынласқанын да билер.
24 Азап хәм қайғы оларды қорқынышқа салар,
Урысқа таяр турған патша сыяқлы қорқыныш оларды жеңер.
25 Себеби олар қолларын Құдайға қарсы көтерип,
Құдирети күшли Құдайды майданға шақырар.

- ²⁶ Қалың, беккем қалқанын көтерип,
Өжетленип, Оған қарсы жууырар.
- ²⁷ Залым адамның бетин май қаппап,
Бөкселерине май жыйналған.
- ²⁸ Олар қарабақанаға айланған қалаларда жасайды,
Қулап кетейин деп турған,
Қаңырап қалған үйлерде жасайды.
- ²⁹ Олар байымайды, байлығы узаққа созылмайды,
Мал-мүлки жер бетине жайылмайды.
- ³⁰ Олар қараңғылықтан қутыла алмайды,
Олар шақалары жанған терекке ұқсайды,
Құдайдың деми оларды ушырып жибереди.
- ³¹ Бос нәрсеге үмит байлап, өзін алдамасын,
Себеби олардың сыйы бослық болады.
- ³² Ұақты-сааты келмей шауып тасланады,
Артық шақалары көгермейди.
- ³³ Олар көклей мийуеси төгилген жүзим ағашына,
Гүллери төгилип, мийуесиз қалған зәйтүн ағашына ұқсайды.
- ³⁴ Құдайсызлардың топары нәсилсиз болады,
Парахорлардың шатырларын от жалмап, жоқ қылады.
- ³⁵ Олар қайғыға хәмиледар болып, жауызлықты тууады,
Жүреклери жалғанға толы болады.

16

Он алтыншы бап

Аюптың жууабы

- ¹ Сонда Аюп былай деп жууап берди:
- ² – Мен бундай нәрселерди көп еситтим,
Сизлердин хәммениз қандай бийшара жубатыушысызлар!
- ³ Бос сөзлериңиздин ақыры бар ма өзи?
Тартысыуға сизлерди не мәжбүрлеп тур?
- ⁴ Егер сизлер мениң орнымда болғаныңызда,
Мен де сизлердин айтқаныңызды айта аламан.
Сизлерге қарсы сөз тоқып айтып,
Басымды шайқай аламан.

- ⁵ Бирақ мен сөзлерим менен тәселле берер едим,
Ернимнің қыймылдысы менен дәртіңизди жеңиллетер едим.
- ⁶ Ал хәзир сөйлесем де, азабым жеңилленбейди,
Сөйлесем де, ол басылмайды.
- ⁷ Эх, Қудай, Сен мени женшип тасладың,
Пүткіл үй-ишимди қырып тасладың!
- ⁸ Жүзимди әжим менен қапладың,
Олар маған қарсы гүўалық болмақта,
Азғынлығым да маған қарсы турып,
Маған қарсы гүўалық бермекте.
- ⁹ Қудай мени жек көрип,
Ғәзеп пенен тилким-тилким етпекте,
Тислерин қайрап маған,
Душпан көзи менен қарап, мени теспекте.
- ¹⁰ Адамлар аўызларын керип ашып,
Мени масқаралап, шекеме урды,
Олар маған қарсы бирикти.
- ¹¹ Қудай мени жаўызлардың қолына тапсырды,
Залымлардың қолына таслап қойды.
- ¹² Мен тыныш жасап атыр едим,
Бирақ Ол мени майдалап таслады,
Желкемнен услап алып, жерге урды.
Мени Өзине нышан қылды.
- ¹³ Оның садақшылары мени қоршап алды,
Аямай бөтекелеримди тесип,
Өтимди жерге төкти.
- ¹⁴ Қудай денемдеги тесиктің үстин қайта-қайта тесип,
Жаўынгер әскер киби үстиме топылмақта.
- ¹⁵ Мен үстиме аза кийимин тиктим,
Аяқ-асты болып, топырақта отырман.
- ¹⁶ Жылағаннан жүзим қызарды,
Қабақларым қарайып кетти.
- ¹⁷ Бирақ қолларым жаўызлық ислемеди,
Дуўам да таза.
- ¹⁸ О, топырақ, мениң қанымды жасырма,
Пәриядым ҳасла тынбасын.

- ¹⁹ Мине, хәзир мениң гүўам аспанда,
Жоқарыда мениң Қорғаўшым бар.
- ²⁰ Досларым мени мазақ қылмақта,
Көз жасларым Қудайға қарай ақпақта.
- ²¹ Биреўдиң дослары арасында тәўеллеши болғанындай,
Қудай менен мениң арамда да бир тәўеллеши болса еди!
- ²² Себеби өмиримниң ақыры жақынлап қалды,
Қайта келмес жолға атланаман.

17

Он жетинши бап

- ¹ Руўхым түскен, өмирим аз қалған,
Қәбир мени күтип турыпты.
- ² Мазақ қылыўшылар этирапымды орап алған,
Олардың қалай хорлық көрсетип атырғанын көрип турман.
- ³ О, Қудай, Өзиң маған кепил бола гөр,
Сеннен басқа ким бар мени жақлайтуғын?
- ⁴ Сен мениң досларымның ақыл-санасын түсинбейтуғын етип жаўып
қойдың,
Сонлықтан Сен олардың жеңиске ерисиўине жол қоймайсаң.
- ⁵ Өз пайдасын гөзлеп, досларын сатқан адамның,
Балаларының көзлери соқыр болады.
- ⁶ Қудай мени адамлардың тилине түсирди,
Олар бетиме түкирди.
- ⁷ Қайғыдан көзлеримниң нуры сөнип,
Денемниң сүлдери қалды.
- ⁸ Әдил адамлар буны көрип шоршып кетер,
Айыпсызлар қудайсызларға қарсы ғәзеп атына минер.
- ⁹ Сонда да әдил адамлар өз жолларына берик қалар,
Қоллары таза болғанлар беккемленип бара берер.
- ¹⁰ Қәне, сизлер және бир хәрекет етип көриң,
Бәри бир араңыздан дана адам таба алмаспан.
- ¹¹ Мениң күнлерим өтип кетти,
Нийетлерим де шилпәрше болды.

- Жүректегі қәлеулерім де өлди.
- ¹² Досларым түнди күндизге айландырады,
Қараңғы басса да: «Хәзир жарық түседі», – дейди.
- ¹³ Егер өлилер мәканы мениң үйім болса,
Төсегімди қараңғылыққа салайын деп атырсам,
- ¹⁴ Қәбирге: «Сен мениң әкемсен», – десем,
Құртларға: «Сизлер мениң анам хәм апа-қарындастарымсыз», – десем,
- ¹⁵ Онда мениң үмитимнің қайда болғаны?
Ким мениң үмитимди көре алады?
- ¹⁶ Үмитим мениң менен бирге өлилер мәканына бара ма?
Мениң менен бирге топырақ қойнына кире ме?

18

Он сегизинши бап

Билдадтың екінши сөзи

- ¹ Сонда шуұахлы Билдад былай деп жуұап берди:
- ² – Бундай сөзлерди айтыұды қашан тоқтатасызлар?
Ақылға келиңлер, соңынан сөйлесемиз.
- ³ Аюп, сен не ушын бизлерди хайұан деп санап турсаң?
Не ушын көзиңе ақмақ болып көринип турмыз?
- ⁴ Ғәзеп пенен өз жаныңды жарақатлап атырсаң,
Сени деп жер бети қаңырап қалып,
Жартаслар өз орнынан қозғалыұы керек пе?
- ⁵ Дурыс, залымның оты сөнеди,
Хәтте, ушқыны да қалмайды.
- ⁶ Шатырындағы жақтылық қараңғылыққа айланады,
Жоқарысында турған шырасы да өшип қалады.
- ⁷ Кең кәдемлери қысқарып,
Өз жобаларының қурбанына айланады.
- ⁸ Өз аяқлары оны торға жетелеп,
Өзи барып, шуқырға түседі.
- ⁹ Дузақ оны табанынан қысып алып,
Тор оны беккем услап алады.
- ¹⁰ Ол ушын жерге бир дузақ жип қойылған,
Жолында оны қақпан күтпекте.

- ¹¹ Жән-жағынан қорқыныш оның зәрресин ушырып,
Хәр адымында изинен қуып жүреді.
- ¹² Оның күши ашлықтан тауысылып,
Сүрниккен жерінде апат та күтип турады.
- ¹³ Кеселлик оның терисин кемиреди,
Ауыр қәстелик оның мүшелерин жеп таслайды.
- ¹⁴ Оны қәуипсиз шатырынан сууырып алып,
Қорқыныш патшасының алдына алып барады.
- ¹⁵ Залымның шатырын өрт жалмайды,
Ол жасаған үйге ыссы күкирт жауады.
- ¹⁶ Оның тамырлары қурғап, кеуіп,
Шақалары қуурап қалады.
- ¹⁷ Жер бетінде ол еске алынбай,
Көшелерде оның аты өшеді.
- ¹⁸ Ол жарықтан түнекке айдалып,
Бұл дуньядан қуып жибериледи.
- ¹⁹ Халық арасында оннан ул да, ақлық та қалмайды,
Ол жасаған жерде хеш кими қалмайды.
- ²⁰ Батыстағылар оның тәғдиринен қорқынышқа түседі,
Шығыстағыларды қорқыныш бийлеп алады.
- ²¹ Ауа, жауызлардың жасайтуғын жери усы ауҳалға түседі,
Қудайды танымайтуғынлардың мәканы усындай болады.

19

Он тоғызыншы бап

Аюптың жуабы

- ¹ Сонда Аюп былай деп жуап берді:
- ² – Қашанға шекем мени қыйнап,
Сөзлериңиз бенен мени езесиз?
- ³ Мине, мени он мәрте кемситтиңиз,
Азар бере беріуіге уялмайсызлар ма?
- ⁴ Егер мениң қәтелескенім ырас болса,
Онда ол мениң мойнымда.
- ⁵ Өзлериңизди меннен жоқары қойып,
Шерменде болғанымды бетиме бассаңыз,
- ⁶ Онда билип қойың: Қудай маған нахақлық қылды,

Өз торын үстиме таслады.

- ⁷ Мен: «Бул – зорлық», – деп бақырсам да,
Хеш ким жууап бермейди.
Жәрдемге шақыраман, бирақ әдалатлық жоқ.
- ⁸ Қудай жолыма бөгет қойды, өте алмайман,
Соқпақларымды қараңғылыққа бүркеди.
- ⁹ Ол мени абырайымнан журдай қылып,
Басымнан тажымды шешип алды.
- ¹⁰ Мени жән-жақтан қырып жойды, тамам болдым,
Ағашты сууырғандай етип, үмитимди түп-тамыры менен сууырып
алды.
- ¹¹ Оның ғәзеби маған қарсы қайнамақта,
Ол мени душпан деп санайды.
- ¹² Оның ләшкерлери де маған қарсы атланып,
Мени қамал қылыұ нийетинде,
Шатырым этирапына орда құрды.
- ¹³ Қудай тууысқанларымды меннен узақластырып,
Жақынларымды жат қылды.
- ¹⁴ Ағайин-тууғанларым меннен жүз бурды,
Досларым мени умытты.
- ¹⁵ Қонақларым да, шорыларым да,
Мени жат санап,
Өзге адамдай қарасады.
- ¹⁶ Хызметшимди шақырсам, жууап бермейди,
Оған жалыныуым керек.
- ¹⁷ Хаялым демимнен тиксинеди,
Тууысқанларым меннен жеркенеди.
- ¹⁸ Хәтте, кишкене балалар да мени кемситеди,
Орнымнан турсам, үстимнен күледи.
- ¹⁹ Жақын досларым меннен жеркенеди,
Сүйгенлерим меннен жүз бурды.
- ²⁰ Тери хәм сүйегимнен басқа хеш нәрсем қалмады,
Тәнимде шықпас жаным ғана бар.
- ²¹ Маған ашының, хәй досларым, маған ашының!
Себеби мени Қудай урды!
- ²² Неге Қудай сыяқлы сизлер де изимнен қалмайсызлар?

Етима еле тоймадыңыз ба?

- ²³ Қәне енди, сөзлерим жазып қойылса,
Орама кітапқа жазып қалдырылса!
- ²⁴ Темир қәлем хәм қорғасын менен,
Тасқа ойылып мәңгиге қалса!
- ²⁵ Бірақ мен билемен, Әменгерим тири,
Ақырында Ол мен ушын жер бетине келип турады.
- ²⁶ Денем бузылып кеткеннен кейин болса да,
Усы денем менен Құдайды көремен,
- ²⁷ Оны мен өзим көремен!
Оны көретуғын басқаның емес, мениң өз көзлерим болады.
Жүрегим^f қанамнан шығып баратыр!
- ²⁸ Егер сизлер: «Бизлер оны қалай куўдалаймыз,
Ақыры, мәселениң түп-тамыры онда ғой», – десеңиз,
- ²⁹ Онда қылыштан қорқың,
Себеби Құдайдың ғәзеби басыңызға қылыш дөндиреди,
Сонда хұким етиўшиниң бар екенін көресиз.

20

Жигирмаланшы бап

Софардың екінші сөзи

- ¹ Сонда наамалы Софар Аюпқа былай деди:
- ² – Қәўетерли пикирлерим мени жуўап бериўге мәжбүр етпекте,
Себеби мен қатты тынышсызланып турман.
- ³ Мен кеўлиме тийетуғын айыплаўларыңды еситип турман,
Сонлықтан ақылым мен ушын жуўап бермекте.
- ⁴ Билмес пе едиң әйемнен бери,
Адамзат дүньяға келгенли бери,
- ⁵ Залымның шадлығы узаққа созылмады,
Құдайсыздың куўанышы бир сәтлик ғана.
- ⁶ Оның көкиреги көклерге жетип,
Басы бултларға тийсе де,

^f19.27 Жүрегим – сөзбе-сөз: бөтекелерим.

- ⁷ Ол өзиниң дәреті киби мәңгиге жоқ болады.
Оны көргенлер: «Ол қай жерде?» – деп сорайды.
- ⁸ Ол көрилген түс сыяқлы ғайып болады, оны ҳеш ким таба алмайды,
Түнде көринген елестей жоғалып кетеди.
- ⁹ Оны көрген көзлер енди көрмейди,
Үй-ишиндегилерге қайтып көринбейди.
- ¹⁰ Оның балалары кәмбағаллардан меҳир күтеди,
Урпақлары тартып алған мал-дүньясын қайтарып береді.
- ¹¹ Денесин толтырған жаслық жигери,
Оның менен бирге топырақта жатады.
- ¹² Жаманлық оның аўзында татлы көринип,
Оны тилиниң астына жасырса да,
- ¹³ Оны қәдирлеп, жибермей,
Аўзында услап турса да,
- ¹⁴ Ол асқазанда айнып,
Ишинде жыланның уўына айланады.
- ¹⁵ Ол жутқан байлықларын қайтарып қусады,
Қудай оларды асқазанынан шығарып алады.
- ¹⁶ Ол жыланның уўын сорыйды,
Зәхәрли қара жылан оны шағып өлтиреді.
- ¹⁷ Ағар суўлардың, сүт хәм пал ағып турған дәрьялардың,
Рәхәтин көре алмайды.
- ¹⁸ Мийнет пенен ерискенлерин жемей атырып, қайтарып береді,
Саўдадан тапқан пайдасынан ләззет алмайды.
- ¹⁹ Себеби ол кәмбағалларды езип, оларды көзге илмеди,
Өзи салмаған үйлерди тартып алды.
- ²⁰ Нәпсиқәўлығы тынышлық бермегенликтен,
Өзи унататуғын нәрселердиң хеш қайсысын сақлап қала алмайды.
- ²¹ Ашкөзлигинен хеш нәрсе қалдырмайды,
Сонлықтан абаданлығы узаққа созылмайды.
- ²² Дәўлетли ўақтында басына апат келеди,
Апатшылықлар оны жоқ қылады.
- ²³ Қарнын қампайтып толтырып болғанда,
Қудай оған лаўлаған ғәзебин шашып,
Үстине ғәзебин жаўындай жаўдырады.
- ²⁴ Залым темир қуралдан қашып кетсе де,
Оны қола оқ тесип өтеди.

- ²⁵ Атылған оқ арқасынан шығады,
Өтин тесип өткен ушы жылтырап турады,
Өлим кәўпи оны бийлеп алады.
- ²⁶ Қара түнек оның ғәзийнелерин күтпекте,
Адам жақпаған от оны жалмайды,
Шатырында қалған соңғы нәрселерин де жағып жоқ қылады.
- ²⁷ Аспан оның айыбын әшкара етеди,
Жер оған қарсы бас көтереди.
- ²⁸ Оның үйіндеги байлығы жоқ болады,
Қудайдың кәхәрленип, жазалайтуғын күни хәммеси селдей болып
ағып кетеди.
- ²⁹ Мине, залымның Қудайдан алатуғын пайы усы,
Қудайдың оған беретуғын мийрасы усы.

21

Жигирма биринши бап

Аюптың жуўабы

- ¹ Сонда Аюп былай деп жуўап берди:
- ² – Сөзлеримди дыққат пенен тыңлаң,
Усы сизлердиң маған берген тәселлеңиз болсын.
- ³ Сабыр қылың, мен де сөйлейин,
Сөйлеп болғанымнан кейин мазақ қыларсыз.
- ⁴ Маған келсек, мен не адамға арыз қылып атырман ба?
Не ушын шыдамсызланбайын?
- ⁵ Жағдайыма қараңлар, денеңиз түршигеди,
Аўзыңызды қолларыңыз бенен жаўың.
- ⁶ Жағдайымды ойласам, қорқыныш бийлеп алады,
Денемди қалтыратпа басады.
- ⁷ Залымлар не ушын жасаўын даўам етеди,
Қартайып, хәтте, күш-ғайраты арта береді?
- ⁸ Балалары саў-саламат дөгерегинде,
Урпақлары көз алдында жүреді.
- ⁹ Үйлери кәўипсиз, қорқыўсыз жасайды,
Қудайдың хасасы үстине дөнбес.
- ¹⁰ Буғаларының төл қойыўы хеш босқа кетпес,

- Сыйырлары бузаўлайды, ҳеш иш тасламас.
- 11 Балаларын сүриў киби шығарып жиберер,
Перзентлери аяқ ойынға түсер.
- 12 Дәп хәм лира сестине қосылып, қосық айтар,
Сыбызғы сестине қосылып, кеўил көтерер.
- 13 Өмирлери заўқы-сапа менен өтип,
Өлилер мәканына тынышлық пенен кетер.
- 14 Сонда да залымлар Қудайға былай деп айтар: «Бизлерди тыныш қой!
Сениң жолларыңды билиўди қәлемеймиз,
- 15 Саған хызмет ететуғындай Қудирети күшли Қудай, Сен ким болыпсаң?
Саған дуўа етиўден бизге не пайда?»
- 16 Деген менен, олардың абаданлығы өз қолының иси емес,
Залымлардың ой-қыяллары меннен аўлақ болсын!
- 17 Қашан залымлардың шырағы сөнген еди?
Қашан олардың басына апат дөнген еди?
Қашан Қудай оларға ғәзепленип, жазалаған еди?
- 18 Қашан олар жел ушырған сабандай,
Ямаса даўыл ушырған қаўықтай болған еди?
- 19 Сизлер: «Олардың гүналары ушын балаларын жазалайды», –
дейсизлер,
Оннан да, Қудай олардың өзлерин жазаласын,
Бул оларға сабақ болады.
- 20 Олар опат болғанларын өз көзлери менен көрсин,
Қудирети күшли Қудайдың ғәзебин татсын.
- 21 Себеби өмири таўысылғаннан кейин,
Изінде қалған хожалығына не болса да, оларға бәри бир емес пе?
- 22 Бирақ, ең жоқарыдағыларды да хұким ететуғын Қудайға,
Ким ақыл үйрете алады?
- 23 Биреў өлгенинше, күшке толысар,
Тыныш хәм қайғысыз жасар,
- 24 Денесин май басып,
Сүйеклери кемик болар.
- 25 Екиншиси қайғыға батып,
Өмирден жақсылық көрмей өтип кетер.
- 26 Ақырында, олар топырақта бирге жатар,
Екеўи де қуртқа жем болар.

- ²⁷ Аўа, мен сизлердің ойыңызды билемен,
Нийетіңиз маған зыян келтириў екенін де билемен.
- ²⁸ Сизлер: «Сол ақсүйек адамның үйи қай жерде?
Залымлардың шатырлары қай жерде?» – дейсизлер.
- ²⁹ Жолаўшылардан сорамадыңыз ба?
Олар берген гүўалықларды қабылламадыңыз ба?
- ³⁰ Залым адам бәле келген күни аман қалады,
Ғәзеп күни оған қутылыў ушын жол ашылады.
- ³¹ Жүрген жолын ким оның бетине айтады,
Қылмыслары ушын ким оған жаза береді?
- ³² Ол қәбирге қойылғанда,
Қәбиринің басында гүзетши турады.
- ³³ Хәмме адамлар оның изине ереді,
Алдында жүргенлердің де сан-санағы жоқ.
Гәрдің топырағы да оған жағымлы болады.
- ³⁴ Бос гәплериңиз бенен мени қалай жубатасыз?
Берген жуўапларыңыздың хәммеси жалған.

22

Жигирма екінши бап

Элифаздың үшінши сөзи

- ¹ Сонда теманлы Элифаз былай деди:
- ² – Адам Қудайға пайда келтире ала ма?
Хәтте, ең ақыллы адам да Оған пайда келтире алар ма еді?
- ³ Сениң әдиллигиңнен Қүдирети күшли Қудай не ләззет алады?
Пәк өмир тәрзиңнен Оған не пайда?
- ⁴ Қудайдың сени жазалаўы, хүким етиўи,
Оннан қорққаның ушын ба?
- ⁵ Керисинше, сениң жаўызлығың уллы,
Қылмысларың шексиз болғанлықтан емес пе?
- ⁶ Себеби сен туўысқанларыңнан жөнсиз кепиллик алдың,
Кийимлерин шешип алып, жалаңаш қалдырдың.
- ⁷ Шөллегенге суў бермедің,
Аш болғанға нан бермедің.
- ⁸ Билегиңнің күши менен үлкеге ийелик еттиң,

- Хүрметли адам болып жасадың.
- ⁹ Бірақ жесир хаялларды қуры қол қайтардың,
Жетимлердің қол-қанатын қайырдың.
- ¹⁰ Сонлықтан әтирапыңды дузақлар орап алған,
Тосаттан сени қорқыныш баспақта.
- ¹¹ Қараңғылық ишиндесең, көре алмайсаң,
Селлер сени ғарқ қылмақта.
- ¹² Құдай көклерден де жоқарыда емес пе?
Жулдызларға қара, олар қаншелли бийикте!
- ¹³ Бірақ сен: «Құдай не биледи?
Терең қараңғылық ишинен хұким ете ала ма?»
- ¹⁴ Қойыу бултлар Оны жасырып тур, Ол бизлерди көрмейди,
Ол аспан гүмбезинде айланып жүр», – дейсең.
- ¹⁵ Сен не, залымлар жүрген,
Ески жолды тутпақшымысаң?
- ¹⁶ Олар ұақтынан бұрын жоқ қылынды,
Тийкарларын сел ағызып кетти.
- ¹⁷ Олар Құдайға: «Бизлерди тыныш қой!
Құдирети күшли Құдай бизлерге не қыла алар еди?» – деди.
- ¹⁸ Бірақ олардың үйлерин берекетке толтырған Құдай еди ғой!
Ал мен болсам, залымлардың нийетинен аўлақ боламан.
- ¹⁹ Әдиллер олардың қулағанын көрип, қуғанар,
Айыпсызлар олардың үстинен күлип, былай дер:
- ²⁰ «Душпанларымыз жоқ қылынды,
Мал-мүлки жанып, күл болды».
- ²¹ Құдай менен жарас, тынышлықта бол,
Сонда берекет табарсаң.
- ²² Құдайдың аўзынан шыққан көрсетпелерин қабыл етип,
Сөзлерин жүрегинде сақла.
- ²³ Егер сен Құдирети күшли Құдайға қайта жүз бурсаң,
Ески халыңа қайтарсаң,
Шатырыңды нахақлықтан тазаласаң,
- ²⁴ Алтынды жердеги топырақтай,
Офир алтынын сайдағы таслардай көрсең,
- ²⁵ Онда Құдирети күшли Құдайдың Өзи сениң алтының,
Қымбатбаха гүмисиң болады.

- ²⁶ Сонда Құдирети күшли Қудайдан заўық аларсаң,
Қудайға басынды көтерип қарай аларсаң.
- ²⁷ Оған дууа ет, Ол сени еситеди,
Сен де өзинің үәде етип атағанларыңды бересең.
- ²⁸ Сонда нени нийет етсең, орынланар,
Жолларыңа нур төгилер.
- ²⁹ Егер биреу аяқ-асты болса, сен: «Оны қоллай гөр», – деп айтасаң,
Сонда Қудай кемкеуиллилерди қутқарады.
- ³⁰ Ол, хәтте, айыпшыларды да қутқарады,
Олар сениң қолларыңның пәклиги себепли қутқарылар.

23

Жигирма үшінши бап

Аюптың жууабы

- ¹ Сонда Аюп былай деп жууап берди:
- ² – Бүгин де айтар шағымым ашшы,
Зарлағанымға қарамастан, Қудай аўыр жазалаўын даўам етпекте.
- ³ Ах, егер Оны қай жерден табыўды билсем еди!
Ол тахтта отырған жерге бара алсам еди!
- ⁴ Арзымды Оның алдында баян етип,
Аўзымды толтырып, дәлиллеримди айтар едим.
- ⁵ Оның маған беретуғын жууабын билип,
Не айтажағын түсинер едим.
- ⁶ Ол уллы күши менен маған қарсы шығар ма еди?
Яқ, Оның Өзи мени тыңлаған болар еди.
- ⁷ Әдил адам Оның менен пикир таласып билер еди,
Мен де Қазым тәрепинен мәңгиге ақланар едим.
- ⁸ Бирақ шығысқа барсам, ол жерде Қудай жоқ,
Батысқа барсам да, Оны таба алмайман.
- ⁹ Арқада бир нәрсе ислесе, мен Оны көре алмайман,
Қублаға айланса да, Оны байқамайман.
- ¹⁰ Бирақ Қудай мен тутқан жолды жақсы биледи,
Ол мени сынаққа салғанда, алтындай пәк болып шығаман.
- ¹¹ Себеби аяқларым адымба-адым Оның изинен жүрди,
Хәш жаққа бурылмай, Оның жолын туттым.

- ¹² Аўзынан шыққан буйрықларынан жүз бурмадым,
Оның сөзлерин күнделикли тамағымнан да үстин қойдым.
- ¹³ Қудай қарар шығарады, ким Оған қарсы шыға алады?
Ол нени қалесе, соны қылады.
- ¹⁴ Мен ушын шығарған қарарын Ол ақырына шекем орынлайды,
Бундай нәрселер Онда еле көп.
- ¹⁵ Сонлықтан Оның дәрғайында хүрейим ушады,
Бул хаққында ойласам, Оннан қорқаман.
- ¹⁶ Қудай мени қоян жүрек қылып қойды,
Құдирети күшли Қудай мени қорқынышқа салып қойды.
- ¹⁷ Бірақ жүзимди қаплаған тас түнек қараңғылық та,
Мениң даўысымды сөндире алмады.

24

Жигирма төртінши бап

- ¹ Не ушын Құдирети күшли Қудай хұким ушын ўақыт белгилемейди?
Не ушын Оны танығанлар бул күнлерди ҳеш көрмейди?
- ² Залымлар шегара белгилерин жылжытып,
Өзлестирип алған сүриўлерин сол жайлаўларда бағады.
- ³ Жетимлердиң ешегин тартып алады,
Жесирлердиң өгизин кепилликке алады.
- ⁴ Жарлыларды жолдан қуўып шығарады,
Үлкедеги барлық кәмбағаллар болса, олардан жасырыныўға мәжбүр болады.
- ⁵ Сонлықтан кәмбағаллар шөлдеги қуланлар сыяқлы, ерте иске шығып,
Балалары ушын қула дүзден аўқат излейди.
- ⁶ Олар азықларын басқалардың атызларынан топлайды,
Залымлардың жүзим бағынан қалған-қутқанларын терип алады.
- ⁷ Түнди кийимсиз, жалаңаш өткереди,
Суўықта жамылатуғын ҳеш нәрсеси жоқ.
- ⁸ Таўда жаўған жаўыннан үсти-басы сел болып,
Баспанасы болмағанлықтан, жылыныў ушын жартастарға тығылады.
- ⁹ Залымлар жесир ҳаялдың бөпесин көкирек сүтинен айырады,
Жарлының баласын қарызы ушын тартып алады.
- ¹⁰ Олар кийимсиз, жалаңаш сандалып жүреди,

- Аш қарынға бийдай дәстелерин тасыйды.
- 11** Дийұаллап қоршалған жерде зәйтүннен май шығарады,
Искенжеде жүзим сығады, бірақ өзлери шөлден харыған.
- 12** Қалаларда өлип баратырғанлар нала шекпекте,
Жарақатланған жанлар жәрдем сорап, пәрияд етпекте,
Бірақ, сонда да Қудай олардың жалбарыныуларына кеуил бөлмейди.
- 13** Нурға қарсы бас көтеретуғынлар да бар,
Олар нурдың жолын танымас,
Оның соқпақларынан да жүрмес.
- 14** Жарлы хәм кәмбағалды өлтириу ушын,
Қанхор күн батқанда аяққа турар,
Түнде болса, урлық қылар.
- 15** Бузықшылық қылыушының көзи ымырт жабылыуын күтер,
Ол: «Мени хеш ким көрмейди», – деп ойлап,
Жүзин жауып алар.
- 16** Қараңғылықта урылар үйлерди тонап,
Ал күндизлери өз үйлерине тығылып алар,
Олар нурдың не екенин билмес.
- 17** Себеби олар ушын азан өлимдей қойыу қараңғылық,
Ал түнектің қорқынышлары – олардың досты.
- 18** Бірақ ондай адамлар суу бетіндеги көбиктей тез жоқ болады,
Олардың жер бетіндеги үлесине нәлет жауған,
Хеш ким олардың жүзим бағына аяқ баспас.
- 19** Ыссы хауа хәм қурғақшылық қар сууларын сорып алғандай,
Өлилер мәканы да гүнакарларды өз қушағына алады.
- 20** Оларды, хәтте, қурсағына көтерген ана да умытады,
Қуртлар оларды хәз етип жейди,
Оларды артық хеш ким еслемейди,
Солай етип, нахақ адамлар ағаш киби сындырылады.
- 21** Залымлар перзенти жоқ, қақсал хаялға зулымлық қылар,
Жесирге хеш жақсылық қылмас.
- 22** Бірақ Қудай Өз күши менен күшлилерди жоқ қылар,
Олар беккем орналасып алса да, өмири ушын үмити болмас.
- 23** Қудай оларға қәуипсизлик берер, олар Оған сүйенер,
Бірақ Қудайдың көзлери олардың жолларында.
- 24** Олар бир демге көтерилип, кейин жоқ болар,
Төменлетилер, басқалар киби өлип кетер,

Масақ сыяқлы қуұрап қалар».

- ²⁵ Солай емес пе? Жалған деп, ким мени айыплай алады?
Ким мениң гәплеримнің бос екенін көрсете алады?

25

Жигирма бесінші бап

Билдадтың үшінші сөзі

- ¹ Сонда шуұахлы Билдад былай деди:
- ² – Қудайда бийлик бар хәм Ол айбатлы!
Ол Өзиниң бийик аспанында тынышлық орнатқан.
- ³ Оның ләшкерлерин санаўға сан жете ме?
Ол жақтылығын кимнің үстине түсирмейди?
- ⁴ Сонда инсан Қудайдың алдында қалай әдил бола алады?
Хаял затынан туўылған қалай пәк бола алады?
- ⁵ Хәтте, Қудайдың нәзеринде ай да жарық емес,
Жулдызлар да пәк емес.
- ⁶ Солай екен, инсан Қудайдың көзине қурт сыяқлы,
Адам баласы күйе курты сыяқлы көринер.

26

Жигирма алтыншы бап

Аюптың жуўабы

- ¹ Сонда Аюп былай деп жуўап берди:
- ² – Ах, хәлсизге сен қалай жәрдем бердиң!
Күшсизге қалай мәдет бердиң!
- ³ Ақылсызға қалай мәсләхәт бердиң!
Даналықты қалай терең түсиндире алдың!
- ⁴ Бул сөзлерди айтыўға саған ким жәрдем берди?
Сен арқалы сөйлеген кимнің руўхы?
- ⁵ Суўлардың хәм олардағы тиришиликтиң астында мәкан басқан,
Өлилердиң руўхлары титирейди.
- ⁶ Өлилер мәканы Қудайдың алдында жалаңаш,

- Набыт болыў мѳканының да жапқышы жоқ.
- ⁷ Қудай кѳклердиң арқа тѳрепин бослыққа жайып қойды,
Жерди де бослыққа асып қойды.
- ⁸ Ол суўларды Өз бултларының ишине салып қойды,
Бирақ бултлар суўлардың аўырлығынан жыртылып кетпейди.
- ⁹ Ол тахттың үстин жаўып қойып,
Үстине Өз бултларын жайды.
- ¹⁰ Суўлардың бетин шегаралап сызып,
Жақтылықты қараңғылықтан айырды.
- ¹¹ Қудай абай еткенде,
Аспанның сүтинлери қалтырасып, титиреседи.
- ¹² Ол Өз күши менен теңизди тынышландырды,
Өз ақылы менен теңиз айдархасы Рахабты жоқ қылды.
- ¹³ Өз деми менен бултларды қуўып, аспанды ашық қылды,
Қоллары менен қашып баратырған үлкен жыланды жоқ қылды.
- ¹⁴ Бул Оның ислериниң кишкене бир бѳлеги ғана,
Ол хаққында еситкенлеримиз сыбырлап айтылғандай жүдѳ аз.
Оның күдиретиниң гүркиреўин ким түсине алады?

27

Жигирма жетинши бап

- ¹ Аюп тартысыўын даўам етип, былай деди:
- ² – Хуқықымнан махрум еткен тири Қудай хақы,
Жанымды хѳсиретке толтырған Қүдирети күшли Қудай хақы ант
ишемен:
- ³ Геўдемде жаным бар екен,
Қудай берген дем мурнымда екен,
- ⁴ Аўзымнан нахақ сѳз шықпайды,
Тилим жалған сѳз айтпайды.
- ⁵ Сизлерди хѳш қашан хақ деп тән алмайман,
Өлгенимше, пѳклигимнен бас тартпайман.
- ⁶ Әдиллигимде беккем турып, оннан хѳсла жүз бурмайман,
Тири екенмен, хўжданым мени айыпламас.
- ⁷ Душпанымның басына залымның күни,
Қарсыласымның басына нахақтың күни түссин.
- ⁸ Себеби Қудай қудайсыздың жанын алып, оны жоқ қылғанда,

- Онда қандай үмит қалады?
- ⁹ Қудайсыздың басына апатшылық түскенде,
Қудай оның дад салып жылағанын есите ме?
- ¹⁰ Ол құдирети күшли Қудайдан заўық ала ма?
Бәрқулла Қудайды шақыра ала ма?
- ¹¹ Қудайдың құдирети ҳаққында сизлерге үйретемен,
Құдирети күшли Қудайдың нийетин сизлерден жасырмайман.
- ¹² Ҳаслында, булардың хәммесин өзлериңиз көрдиңиз,
Онда неге хәммеңиз мәниссиз сөзлерди сөйлей бересиз?
- ¹³ Залым адамның Қудайдан алатуғын үлеси,
Қысым көрсетиўшиниң Құдирети күшли Қудайдан алатуғын мийрасы
мынаў:
- ¹⁴ Оның балалары қаншелли көп болса да,
Олар қылыштан қырылып кетеди,
Урпақларының жеткиликли тамағы болмайды.
- ¹⁵ Тири қалғанлары кеселликтен өлип, көмиледи,
Жесир қалған ҳаяллары жоқлаў айтып, жыламайды.
- ¹⁶ Жаўыз адам жердиң шаңындай мол гүмис жыйнаса да,
Ылайдай мол кийим-кеншек топласа да,
- ¹⁷ Оның топлағанларын әдиллер кийеди,
Айыпсызлар гүмислерди бөлисип алады.
- ¹⁸ Жаўыздың салған үйи өрмекшиниң аўындай,
Гүзетшиниң шертегиндей хәлсиз болады.
- ¹⁹ Ол бай болып, уйқыға кетеди, бирақ артық ондай болмайды.
Көзин ашқанда, байлығы жоқ болып шығады.
- ²⁰ Қорқыныш оны сел киби басады,
Түнде дүбелей ушырып кетеди.
- ²¹ Шығыс самалы оны ушырып алып кетип,
Ол көзден ғайып болады.
Оны өз орнынан сыпырып таслайды.
- ²² Самал аяўсыз оған тасланар,
Ол самалдың күшинен қашыўға урынады.
- ²³ Самал оның үстинен күлип, қолларын шаппатлап,
Өз орнынан изинен ысқырады.

28

Жигирма сегизинши бап

Даналық хаққында жыр

- ¹ Мине, гүмис қазып алынатуғын кәнлер,
Алтынды тазартатуғын орынлар бар.
- ² Темир жерден қазып алынады,
Мыс та тастан балқытып алынады.
- ³ Кәнши қараңғылыққа шек қояды,
Жер астының узақ шетине барып,
Түнек хәм қойыу қараңғылықтан қазылма излейди.
- ⁴ Ол адам жасайтуғын жерлерден узақта,
Адам аяқ баспайтуғын жерлерде кудық қазып,
Хәммеден узақта жипке асылып, тербелип турады.
- ⁵ Жер бетине келсек, оннан азық-ауқат өнип шығады,
Ал жер асты болса, жандырылғандай астан-кестен болып атыр.
- ⁶ Оның таслары лазуриттиң мөканы,
Топырағында алтын бар.
- ⁷ Жыртқыш күс кәнге баратуғын жолларды билмейди,
Суңқардың көзи оған түспейди.
- ⁸ Жабайы хайуанлар ол жерлерге аяқ баспаған,
Арыслан да ол жерлерден жүрмеген.
- ⁹ Адам жартастарды сындырып,
Тауларды түп-тамыры менен қопарып таслайды.
- ¹⁰ Ол жартастар арасынан жол ашады,
Көзлери хәр бир бахалы нәрсени көреді,
- ¹¹ Адам дәрьялардың сағасын табады,
Жасырын болғанларды жақтылыққа шығарады.
- ¹² Бирақ даналықты қаяқтан табыуға болады?
Ақылдың мөканы қай жерде екен?
- ¹³ Адамзат оның қәдири билмес,
Тирилер әлеминен оны таба алмас.
- ¹⁴ Терең суулар: «Ол менде емес», – дер,
Теңиз де: «Ол мениң жанымда да емес», – дер.
- ¹⁵ Оны сап алтынға сатып ала алмайсаң,
Қунын гүмис пенен де төлей алмайсаң.
- ¹⁶ Даналық Офир алтыны менен де,
Қымбатбаха оникс хәм лазурит пенен де бахаланбас.
- ¹⁷ Ол алтын менен де, кристалл менен де салыстырылмас,
Сап алтын буйымға да алмастырылмас.

- ¹⁸ Маржан хәм яшманы айтпай-ақ қояйық,
Даналық яқыттан да қымбат турады.
- ¹⁹ Куш хризолити де оған салыстырылмас,
Сап алтын менен де оның қуны өлшенбес.
- ²⁰ Даналық қайдан келеди?
Ақылдың мəkаны қай жерде екен?
- ²¹ Ол барлық тири жанлардың көзiнен жасырылған,
Көктеги қуслардан да сыр сақланған.
- ²² Набыт болыў мəkаны хәм өлим:
«Биз ол хаққында тек мыш-мыш еситтик», – дейди.
- ²³ Даналыққа баратуғын жол Қудайға аян,
Оның мəkанын тек Ол биледи.
- ²⁴ Себеби Ол жердиң шетлерине дейин көз салар,
Көклердиң астындағылардың хәммесин көрер.
- ²⁵ Ол самалға күш берип,
Суўлардың өлшемин белгилеп бергенде,
- ²⁶ Ол жаўын ушын қарар шығарып,
Жылдырым ушын жол белгилегенде,
- ²⁷ Ол даналықты көрип, оны баҳалады,
Оны тексерип, тастыйықлады.
- ²⁸ Соңынан адамға: «Хақыйқаттан да, Жаратқан Ийеден қорқыў – бул
даналық,
Жаўызлықтан аўлақ болыў – бул ақыллылық», – деди.

29

Жигирма тоғызыншы бап

Аюптың өткен өмирин аңсаўы

- ¹ Аюп сөзин даўам етип былай деди:
- ² – Қәне енди, өткен айлар,
Қудай мени қорғап-сақлаған күнлер қайтып келсе еди!
- ³ Сол ўақытлары Оның шырасы басым үстинде жарқырап,
Оның нуры менен қараңғылықты қәўипсиз кесип өтер едим!
- ⁴ Аўа, өнип-өскен күнлерим,
Қудайдың дослығы шатырымды қорғап турған күнлер қайтып келсе

еди!

- ⁵ Сол күнлери Құдирети күшли Құдай еле мениң менен бирге болып,
Балаларым да этирапымда еди.
- ⁶ Үйимде ағарғаным мол болып,
Жартас мен ушын зәйтүн майын дәрья қылып ағызар еди.
- ⁷ Қала дәрұазасы алдына барып,
Майдандағы орныма отырмақшы болғанымда,
- ⁸ Жаслар мени көрип жол берер,
Жасы үлкенлер де орнынан турар еди.
- ⁹ Басшылар да сөйлеуін тоқтатып,
Қоллары менен аұызларын басар еди.
- ¹⁰ Ақсүйеклердің де даұысы сөнип,
Тиллери таңлайына жабысып қалар еди.
- ¹¹ Мени тыңлағанлар маған рахмет айтар еди,
Мени көргенлер мени мақтар еди.
- ¹² Себеби мен нала шеккен жарлыны да,
Жәрдемге мүтәж жетимди де қутқарар едим.
- ¹³ Өлим төсегінде жатырғанлар маған пәтиясын берер еди,
Жесир ҳаяллардың жүреги де мен берген жәрдемнен қуұанышқа толар
еди.
- ¹⁴ Әдилликти кийим киби кийип алдым,
Әдалатлық шапаным хәм сәллемдей еди.
- ¹⁵ Соқырға көз,
Майыпқа аяқ болдым.
- ¹⁶ Жарлыларға әкелик қылдым,
Өзим танымаған адамның даұын да әдиллик пенен шешип бердим.
- ¹⁷ Наҳақлардың жақларын сындырып,
Олжасын аұзынан тартып алар едим.
- ¹⁸ Сонлықтан мен былай ойлар едим: «Күнлерим қум киби көп болады,
Мен өз ошағымның басында жан беремен,
- ¹⁹ Себеби мен тамыры суұға тийип турған,
Шақаларына түн бойы шық түсип туратуғын терек яңлыман.
- ²⁰ Атақ-абырайым өсе береді,
Қолымдағы оқ жай жаңалана береді».
- ²¹ Адамлар маған сабырлылық пенен қулақ салып,
Кенеслеримди үнсиз тыңлар еди.

- ²² Мениң сөзлеримнен кейин ҳеш ким гәп қоспас еди,
Сөзлерим оларға майдай жағар еди.
- ²³ Олар мени жаўынды күткендей күтер еди,
Сөзлеримди бәхәрдеги жаўынды симирген жер сыяқлы симирер еди.
- ²⁴ Оларға күлип қарасам, көзлерине исенбес еди,
Жүзимдеги нурдан олар жигерленер еди.
- ²⁵ Оларға бас болып, жол көрсетип отырар едим,
Ләшкерлери арасындағы патша сыяқлы,
Жылағанларды жубататуғын адам болып жасадым.

30

Отызыншы бап

Аюптың өзиниң хорланып атырғаны хаққында айтыўы

- ¹ Мине енди, өзимнен жасы киши болғанлар үстимнен күлип отыр.
Олардың әкелерин сүриўимди қорыйтуғын ийтлердиң жанына
қойыўға да ылайық көрмес едим.
- ² Олардың қолларындағы күштен маған не пайда?
Олар күш-қуўаттан айырылған.
- ³ Жоқшылық пенен ашлықтан қурыған,
Олар түнде шөлде хәм елсиз жерлерде шөп тамырын кемиреди.
- ⁴ Путалардың түбинен ашшы шөплер тереди,
Теректиң тамыры – олардың аўқаты.
- ⁵ Олар халық арасынан қуўып жиберилген,
Урыларға бақырғандай, олардың изинен бақырады.
- ⁶ Олар сайлардың жырларында,
Жердеги шуқырларда хәм жартастардағы үңгирлерде жасаўға мәжбүр.
- ⁷ Олар путалар арасында улысып,
Шатлы путалар астында топланады.
- ⁸ Олар ақмақ, ата-теги белгисиз адамлардың уллары,
Оларды елден қамшылап қуўып шыққан.
- ⁹ Енди болса, мен олардың балаларының қосығына айландым,
Олар ушын күлки болдым.
- ¹⁰ Олар меннен тиксинип, жаныма жоламайды,
Бетиме түкириўден де тартынбайды.
- ¹¹ Себеби Қудай мениң оқ жайымның жибин босатып жиберип, мени
жерге урғаны ушын,

- Олар мениң алдымда өзлерин жылаўлай алмайтуғын болды.
- 12 Бул гәззаплар мениң оң қапталымнан хұжим қылып,
Аяқларымнан шалып,
Өзлериниң набыт қылатуғын жолын маған қарсы таярлайды.
- 13 Олар жолымды тосып,
Басыма түсетуғын апатшылықты тезлетеди,
Оларды тоқтататуғын ҳеш ким жоқ.
- 14 Олар омырылған үлкен тесиктен жапырылып кирип,
Топандай үстиме бастырады.
- 15 Мени қорқыныш басқан,
Абырайым самалға суўырылғандай ушып кетти,
Дәўлетим де булт киби өтип кетти.
- 16 Енди жаным мени тәрк етпекте,
Қайғылы күнлер мени қоршап алды.
- 17 Түни менен сүйеклерим сырқырап,
Азары тынымсыз жанымды жейди.
- 18 Қудай қәхәр менен кийимимнен услап,
Шапанымның жағасы сыяқлы мени қылқындырады.
- 19 Қудай мени ылайға ылақтырды,
Мен шаң хәм күлге айландым.
- 20 О Қудай, Саған жалбарынаман, маған жуўап бермейсең,
Аяққа турсам, маған тек қарап турасаң.
- 21 Маған реҳимсиз болып кеттиң,
Өз күш-қуўатың менен мени қуўғын қылып атырсаң.
- 22 Қуйын менен мени көтерип алып, ылақтырып,
Даўылдың ишинде анда-мында зыңғытасаң.
- 23 Аўа, мени өлимге,
Барлық тири жан ушын тайынланған үйге алып баражағыңды
билемен.
- 24 Азап шегип, жәрдем сорап, пәрияд еткенге,
Ғеш ким қарсы қол көтермес!
- 25 Күни аўыр болғанлар ушын мен жыламадым ба?
Жарлылар ушын жаным ашымады ма?
- 26 Бирақ мен жақсылықтан үмит қылсам, жаманлық келди,
Жақтылықты күтсем, түнек келди.
- 27 Жүрегим астан-кестен, тыным билмейди,

- Басыма қайғылы күнлер түскен.
- ²⁸ Қарайып кеттім, бірақ қуяштан емес,
Жыйын арасында турып, жәрдем сорап, пәрияд етемен.
- ²⁹ Мен сағаллардың туұысқаны,
Үкилердің жолдасы болдым.
- ³⁰ Терим қарайып, түлеп түспекте,
Сүйеклерім ыссылықтан күймекте.
- ³¹ Лирамның дауысы жоқлау айтқанлардың,
Сыбызғымның дауысы жылағанлардың дауысына айланды.

31

Отыз биринши бап

Аюптың соңғы рет өз айыпсызлығын айтыуы

- ¹ Қызларға қумарланып қарамау ұшын,
Көзлерім менен келисим дүздим.
- ² Себеби аспандағы Қудайдан алатуғын пайым не болады?
Жоқарыдағы Құдирети күшли Қудайдан берилген мийрасым не
болады?
- ³ Ол әдалатсызлардың басына апат,
Жауызлық қылғанлардың басына бәле жаудырмай ма?
- ⁴ Ол мениң жолларымды көрип,
Хәр бир адымымды санамай ма?
- ⁵ Егер мен жалған жолдан жүрип,
Аяғым хийлеге асықса,
- ⁶ Қудай мени туұры тәрезиге тартсын,
Хәм Ол мениң пәклигимди билсин.
- ⁷ Егер аяқларым туұры жолдан тайған,
Жүрегим көзлериме бойсынған,
Ямаса қолларым ҳарамланған болса,
- ⁸ Онда еккен егинимнің өнимин басқалар жесин,
Егинлерім тамыры менен суұырылып қалсын.
- ⁹ Егер бир хаял арқалы жүрегим азғырылса,
Қоңсымның қапысы алдында оның хаялын аңлыған болсам,
- ¹⁰ Онда мениң хаялым басқаның бийдайын тартсын,
Басқа еркеклер оның менен жатсын.

- 11 Ақыры, бул жеркенишли жынаят,
Хүким қылынатуғын гүна.
- 12 Сондай ислер набыт болыу меканына дейин жандырып баратуғын от
болып,
Пүткил егинимди тамыры менен күйдирип жиберер еди.
- 13 Егер қул хәм шорыларым маған арыз қылғанда,
Мен оларға әдалатсызлық қылған болсам,
- 14 Онда Қудай орнынан турғанда, мен не қыламан?
Ол есап сорағанда, Оған не деп жууап беремен?
- 15 Мени анамның курсағында жаратқан, оларды да жаратпады ма?
Бизлерге курсақта пишим берген бир Қудай емес пе?
- 16 Егер мен жарлылардың тилегин орынламаған,
Жесирлердің үмитин пушқа шығарған болсам,
- 17 Ямаса нанымды бир өзим жеп,
Жетимлер менен бөлиспеген болсам,
- 18 Жаслығымнан жетимлерге әкелик қылып келдим,
Өмир бойы жесирлерге ғамхорлық қылдым.
- 19 Егер кийими болмағаны ушын жан берип атырғанды,
Ямаса жамылатуғын нәрсесиз қалған жарлыны көрип,
- 20 Оларға қойларымның жүнинен кийим кийгизбеген болсам,
Олар да жүректен маған алғыс айтпаған болса,
- 21 Қазыханада сөзимнің өтетуғынына көзим жетип,
Жетимге қол көтерген болсам,
- 22 Онда қолларым ийнимнен жулынып түсип,
Бууынларынан бөлинип қалсын.
- 23 Себеби мен Қудайдан келетуғын апаттан қорқатуғын едим,
Қудайдың уллылығын биле тура, ондай ис қыла алмас едим.
- 24 Егер алтынға үмит байлаған болсам,
Ямаса сап алтынға: «Сен – мениң үмитимсең», – деген болсам,
- 25 Байлығымның моллығына,
Көп нәрсеге қол жеткизгениме мақтанған болсам,
- 26 Жарқырап турған қуяшқа қарап,
Жымыңлаған айдың жүргенине қарап,
- 27 Жүрегим иштей азғырылып,
Қолларымды сүйип, оларға қарай жайып табынған болсам,
- 28 Бул да хүкимге ылайықлы гүна болар еди.

Себеби мен көктеги Қудайға опасызлық қылған болар едим.

- ²⁹ Егер душпанымның жығылғанын көріп, сүйинген,
Апатшылыққа дуұшар болғанын көріп, қуған болсам,
³⁰ Оларды ғарғау арқалы,
Аўзыма гүна ислеўге жол қоймадым.
- ³¹ Егер шатырымдағылар; «Аюп берген гөштен жеп,
Қарнын тойғызбаған бар ма?» – деп сорамаған болса,
³² Хеш бир жолаўшы көшеде түнемес еди,
Себеби қапым олар ушын бәркулла ашық еди.
- ³³ Егер басқаларға уксап, қылмысымды жасырған,
Айыпларымды сыр сақлаған болсам,
³⁴ Онда мен аламаннан қорққаным ушын,
Урыўласларымның қыйнаўынан қорққаным ушын,
Үндемей, қапыдан сыртқа шықпаған болар едим.
- ³⁵ Қәне, мени тыңлайтуғын биреў болса еди!
Мине, мен айтқанларымды тастыйықлап, мөрледим.
Құдирети күшли Қудай маған жуўап берсин!
Қәне енди, душпаным айыплаўын жазып, қолыма берсе еди!
- ³⁶ Сөзсиз, оны ийнимде көтерип,
Басыма таждай етип, кийип жүрер едим!
- ³⁷ Мен Қудайға атқан ҳәр бир адымымның есабын берер едим,
Ханзада киби Оған жақынласар едим.
- ³⁸ Жерим маған қарсы пәрияд еткен болса,
Оның қарықлары да бирге нала қылған болса,
³⁹ Пулын төлемей зүрәэтин алған болсам,
Оның ийелериниң өлимине себепши болған болсам,
⁴⁰ Онда бийдай орнына тикен,
Арпа орнына жабайы шөплер өсип шықсын.

Солай етип, Аюптың сөзи ақырына жетти.

32

Отыз екінши бап

¹ Аюп өз нәзеринде ҳақ болғанлықтан, үш достысы оның менен тартысыўды тоқтатты. ² Бирақ Аюп өзін ақлап, Қудайды айыптағаны ушын,

Рам әуладынан, Буз тийресинен болған Барахел улы Элихудың Аюпқа ашыуы келди. ³ Сондай-ақ, Аюпты айыптағаны менен, оған жөнли жууап қайтара алмағаны ушын, оның үш достысына да ашыуы келди. ⁴ Элиху Аюп пенен сөйлесиу ушын өзиниң гезегин күтті. Өйткени басқалардың жасы оннан үлкенирек еди. ⁵ Бірақ сол үш адамның басқа гәпи жоқлығын көргенде, Элиху ашыуға минди.

Элихудың биринши сөзи

⁶ Солай етип, Буз тийресинен болған Барахел улы Элиху сөзин баслап, былай деди:

– Мениң жасым киши, сизлер болсаңыз жасы үлкенсизлер,
Сонлықтан батына алмадым, өз билгенимди сизлерге айтыуға
қорқтым.

⁷ Жасы үлкенлер сөйлесин,
Көп жасағанлар даналықтан сабақ берсин, дедим.

⁸ Бірақ адамға ишиндеги руўх,
Құдирети күшли Қудайдың деми ақыл береді.

⁹ Сонлықтан тек жасы үлкенлер дана болмайды,
Тек көп жасағанлар ғана нениң дұрыс екенін түсине бермейді.

¹⁰ Сол себепли: «Мени тыңлаң,
Мен де өз билгенимди баян етейин», – деймен.

¹¹ Сизлер сөйлегениңизде, мен күттим,
Сизлер не айтыуды излеп атырғаныңызда,
Ақыллы сөзлериңизге қулақ түрдим.

¹² Сизлерди бар дыққатым менен тыңладым.
Бірақ хеш бириңиз Аюптың нахақлығын дәлиллей алмадыңыз,
Хеш бириңиз оның сөзлерине жууап бермедіңиз.

¹³ «Бизлер дана жолды таптық:
Аюпты адам емес, ал Қудайдың Өзи жеңсин», – демендер.

¹⁴ Аюп сөзлерін маған қарсы айтпады,
Деген менен, оған сизлердің сөзлериңиз бенен жууап бермеген болар
едім.

¹⁵ Сизлер иренжип, сөз таппай отырсызлар,
Айтатуғын сөзиңиз де қалмады.

¹⁶ Сизлер үндемей, жууап бермей тура берсеңиз,
Мен де күтип тура бериуім керек пе?

- 17 Мениң де айтар сөзим бар,
Мен де өз билгенимди баян етпекшимен.
- 18 Себеби ишим сөзлерге толған,
Ишимдеги руўх мени зорламақта.
- 19 Жүрегим ашылмаған шарап киби,
Жаңа шарап қуйылған мес киби, жарылып кетейин деп тур.
- 20 Сөйлейин, жаным жай тапсын,
Аўыз ашып, жуўап берейин.
- 21 Мен ҳеш кимниң бет-жүзине қарамайман,
Ҳеш кимге жағымпазлық қылмайман.
- 22 Мен жағымпазлық қылыўды билмеймен,
Болмаса, Жаратыўшым мени дәрриў жоқ қылған болар еди.

33

Отыз үшінши бап

- 1 Енди Аюп, айтажағымды тыңлап,
Барлық сөзлериме қулақ салың!
- 2 Мине, аўымды аштым,
Сөзлерим тилимниң ушында дизилип тур.
- 3 Сөзлерим пәк жүрегимнен шығады,
Тилим билгенин ашық айтады.
- 4 Қудайдың Руўхы мени жаратты,
Құдирети күшли Қудайдың деми маған өмир берди.
- 5 Қолыңыздан келсе, маған жуўап бериң,
Алдымда турып, дәлиллер келтириң.
- 6 Қудайдың алдында мен де сиздеймен,
Мен де ылай бөлегинен жасалғанман.
- 7 Сонлықтан меннен қорқпасаңыз да болады,
Қысыўға алыўым сизге аўыр батпасын.
- 8 Гәплериңизди өз қулақларым менен еситтим,
Олар еле қулақларымда жаңлап тур.
- 9 Сиз былай дедиңиз: «Мен пәкпен хәм гүнасызбан,
Минсиз хәм айыпсызбан.
- 10 Сонда да, Қудай маған қарсы себеп излеп атыр,
Мени Өз душпаны деп санамақта.
- 11 Ол аяқларыма буғаў салып,
Жолларымды гүзетпекте».

- 12 Бирақ сизге айтайын: бул жерде сиз нахақсыз,
Себеби Қудай адамзаттан уллы.
- 13 «Хеш бир сөзиме жууап бермеді», – деп турып,
Неге Оның менен тартысып атырсыз?
- 14 Қудай хәр қыйлы жол менен сөйлейди,
Ал буны адамлар аңламайды да.
- 15 Адамлар терең уйқыға кеткенде,
Төсеклерінде қалғып кеткенде,
Түслерінде, көрген аянларында,
- 16 Қудай олардың қулақтарын ашып,
Ескертиулері менен оларды қорқытады.
- 17 Усылайынша, Ол адамды жаман ислеринен қайтарады,
Менменликтен сақлайды.
- 18 Жанын қәбирден,
Өмирин қылыштан қутқарады.
- 19 Ямаса адам төсек тартып жатқарылып,
Сүйеклери тынымсыз сырқырау менен жазаланады.
- 20 Сонда ол нанға да қарай алмайтуғын болып қалады,
Хәтте, ең мазалы тағамларға да иштейи болмайды.
- 21 Азып-тозып, тек сүлдери қалады,
Көринбеген сүйеклери енди анық көзге тасланады.
- 22 Оның жаны қәбирге,
Өмири жан алыушы периштелерге жақынласады.
- 23 Ал егер мың периштениң ишинде адамды жақлайтуғын,
Оған өзи ушын нениң тууры екенин билдиретуғын бир периште бар
болса,
- 24 Оның мийрими түсип: «Оны қәбирге түсиуден аман сақлап қала гөр!
Мен оның қунын өтейтуғын төлем таптым», – десе,
- 25 Сонда адамның денеси жас баланикиндей болып,
Оның жаслық шағы қайтып келеди.
- 26 Соңынан адам Қудайға дууа етеди хәм Қудай оны қабыл етеди.
Ол қууаныш пенен Қудайдың дәрғайына келеди,
Қудай оның әдиллигин тиклейди.
- 27 Сонда адам адамлар алдында қосық айтып, былай дейди:
«Мен гүна ислеп, хәқыйқатты бурмаладым,
Бирақ оның жазасын тартпадым.
- 28 Ол жанымды қәбирден қутқарды,

Мен жақты дүньяны көрип турман».

- ²⁹ Мине, Қудай бул нәрселердің хәммесин,
Еки емес, үш емес, қайта-қайта тәкирарлайды.
- ³⁰ Буны адамның жанын қәбирден қайтарыў,
Оған өмирдің нурын көрсетиў ушын солай ислейди.
- ³¹ Дыққат қылың, хәй Аюп, мени тыңлаң,
Үндемең, мен сөйлейин.
- ³² Егер айтатуғын гәпиңиз болса, айтың,
Мен сизиң ақланыўыңызды қәлеймен.
- ³³ Егер болмаса, онда мени тыңлаң,
Үндемең, мен сизге даналықты үйретейин.

34Отыз төртинши бап

Элихудың екінши сөзи

- ¹ Элиху сөзин даўам етип, былай деди:
- ² – Сөзлеримди тыңлаң, хәй данышпанлар!
Маған кулақ салың, хәй билимпазлар!
- ³ Себеби аўыздың аўқаттың дәмин ажыратқанындай,
Қулақ та сөзлердің мәнисин айырады.
- ⁴ Келиңлер, дурыс нәрсени таңлап,
Жақсы нәрсени биргеликте анықлап алайық.
- ⁵ Мине, Аюп: «Мен айыпсызбан,
Бирақ Қудай мени хуқықымнан махрум етти.
- ⁶ Меники дурыс болса да, жалғаншы саналдым,
Мен жазықсыз болсам да, дәртиме ем жоқ», – деди.
- ⁷ Аюпқа уқсаған адам бар ма?
Ол ушын мазақ қылыў суў ишкендей нәрсе!
- ⁸ Ол жаманлық ислеўшилер менен дос тутынып,
Жаўызлар менен жүреди.
- ⁹ Себеби ол былай дейди: «Қудайға унайтуғын ислерди ислеў,
Адамға ҳеш қандай пайда келтирмейди».
- ¹⁰ Хәй, саналы адамлар, мени тыңлаңлар!
Қудай жаўызлық ислеўден аўлақ,

- Құдирети күшли Қудай жаманлық ислеуден аўлақ!
- 11 Ол адамның исине сай төлем төлейди,
Жүрген жолына сай қайтарады.
- 12 Хақыйқаттан да, Қудай жаманлық қылмайды,
Құдирети күшли Қудай әдилликти бурмаламайды.
- 13 Жер үстинен хұкимдарлық қылыўды Оған ким берди?
Ким Оны пүткил дүньяға хұкимдар қылып қойды?
- 14 Егер Қудай Өз руўхын,
Демин қайтарып алыўды қарар қылса,
- 15 Пүткил тири жанлар бирге набыт болар,
Адамзат және топыраққа қайтқан болар еди.
- 16 Ақылыңыз болса, мынаны тыңлаң,
Сөзлериме кулақ салың.
- 17 Әдалатты жек көретуғын адам хұкимдар бола ала ма?
Әдил хәм құдиретли Қудайды айыпламақшымысыз?
- 18 Ол патшаға: «Сен жарамассаң», – деп,
Ақсүйеклерге: «Сизлер залымсызлар», – дейди.
- 19 Ол басшыларға жарамсақланбайды,
Байды жарлыдан артық көрмейди.
Себеби олардың хәммесин Өз қоллары менен жаратқан.
- 20 Олар түн ортасында көзди ашып-жумғанша өлип кетеди,
Қалтыратпа тийеди де, жан береді.
Күшлилер де адам қолы тиймей-ақ, жоқ қылынады.
- 21 Қудайдың көзлери адамның жолын гүзетип турады,
Ол адам басқан хәр бир адымды көреді.
- 22 Жаўызлық ислеўшилер жасырыныў ушын,
Қараңғылық та, түнек те жоқ.
- 23 Хәр қандай адамды хұким қылыў ушын,
Қудай ўақыт белгилеўи шәрт емес.
- 24 Ол тексермей-ақ, күшлилерди майдалап таслайды,
Олардың орнына басқаларды қояды.
- 25 Қудай олардың ислерин биледи,
Сонлықтан түнде оларды аўдарып таслайды, олар жоқ болады.
- 26 Оларды залымлығы ушын,
Хәммениң көз алдында жазалайды.
- 27 Себеби олар Қудайдың изине ермеди,
Оның жолларын итибарға алмады.

- ²⁸ Олар себепли жарлылардың наласы Оған жетип келди,
Азап шеккенлердің пәриядын еситти.
- ²⁹ Егер Қудай үндемесе, ким Оны айыплай алады?
Егер Ол жүзин жасырса, ким Оны көре алады?
Қудай хәр бир миллет ушын да, хәр бир адам ушын да бирдей.
- ³⁰ Ол, қудайсызлардың хұкимдарлық қылып,
Халыққа дузақ қурыуынан сақлайды.
- ³¹ Қудайға: «Мен жазамды алдым,
Артық жаманлық қылмайман.
- ³² Көрмегенимди маған үйрет,
Нахақлық қылған болсам, енди ислемеймен», – дейтуғыныңыз бар ма?
- ³³ Сөзлеримнен жүз бурғаныңыз ушын,
Қудай сизди сыйлықлауы керек пе?
Мен емес, сиз таңлауыңыз керек,
Не билесиз, айтың.
- ³⁴ Саналы адамлар,
Мени тыңлап турған даналар маған:
- ³⁵ «Аюп билмегенликтен, солай сөйлеп тур,
Оның гәплериниң мәниси жоқ», – дейди.
- ³⁶ Жауыз адам сыяқлы сөйлегени ушын,
Аюп, сиз ақырына дейин сыналсаңыз еди!
- ³⁷ Себеби сиз гүнаңызға қозғаланды да қостыңыз,
Арамызда қол шаппатлап,
Қудайға қарсы гәпти балалаттыңыз.

35

Отыз бесинши бап

Элихудың үшінши сөзи

- ¹ Элиху сөзин былай дауам етти:
- ² – Аюп, сиз: «Қудайдың алдында хақпан», – дейсиз.
Усы дурыс деп ойлайсыз ба?
- ³ Және де: «Менде қандай артықмашлық бар?
Гүна ислемеу арқалы мен неге еристим?» – деп сорайсыз.
- ⁴ Мен сизге хәм досларыңызға жууап бермен.

- ⁵ Көклерге көз жиберип, қараңлар,
Бултларға көз жиберің, олар сизлерден бийик.
- ⁶ Егер гүна ислесеңіз, буннан Қудайға қандай зыян келеді?
Егер қылмысыңыз көбейсе, Оған қандай тәсири бар?
- ⁷ Егер әдил болсаңыз, буннан Қудайға не пайда?
Ямаса Ол сизлердің қолыңыздан не алады?
- ⁸ Жаўызлығыңыз өзлериңізге уқсаған адамларға зыян келтиреді.
Ал әдиллигиңіз болса, тек адам баласы ушын тәсир етеді.
- ⁹ Езиўшиликтің хәдден тыс көплигинен адамлар пәрияд етеді,
Күшлилердің қолынан қутқарыўды сорап, жалбарынады.
- ¹⁰ Бирақ хеш ким: «Түнде қосықлар инам еткен,
Мениң Жаратыўшым – Қудай қайда екен?
- ¹¹ Ол бизлерге жер бетиндеги хайўанларға қарағанда көбирек үйреткен,
Бизлерди көктеги қуслардан ақыллырақ етип жаратқан», – демейді.
- ¹² Жаўыз адамлардың менменлиги себепли,
Адамлар пәрияд етеді, бирақ Қудай жуўап бермейді.
- ¹³ Аўа, Қудай бос сөзлерге кулақ салмайды,
Құдирети күшли Қудай оны итибарға алмайды.
- ¹⁴ Аюп, сиз: «Оны көрип турған жоқпан», – дейсиз,
Бирақ даўа-арзыңыз Оның алдында. Оны күте турың!
- ¹⁵ Енди сиз: «Ол қәхәрленип, жаза бермеди,
Қылмыс иске де кеўил бөлмейді», – дейсиз.
- ¹⁶ Усылайынша, сиз мылжың гәплерди айтасыз,
Хеш нәрсе билмей турып, гәпти көбейтип атырсыз.

36

Отыз алтыншы бап

Элихудың ең кейинги сөзи

- ¹ Элиху сөзин даўам етип, және былай деди:
- ² – Бираз сабыр қылыңлар, мен сизлерге көрсетейин,
Еле Қудай ушын айтатуғын сөзлерим бар.
- ³ Мен билимимди түрли дереклерден топладым,
Жаратыўшымның әдиллигин дәлиллеп берейин.
- ⁴ Шынында, сөзлерим де жалған емес,
Қарсыңызда билими жетик бир адам тур.

- ⁵ Әлбетте, Қудай құдиретли,
Бирақ Ол хеш кимди пәс көрмейди,
Оның құдирети де, даналығы да шексиз.
- ⁶ Ол залымлардың жасай бериўине жол қоймайды,
Ал жарлыларға әдалатлық қылады.
- ⁷ Ол әдиллерден көзлерин айырмайды,
Оларды патшалар сыяқлы тахтқа отырғызып,
Мәңгиге мәртебели қылады.
- ⁸ Егер әдиллер шынжыр менен байланған,
Азап дузағына түсирилген болса,
- ⁹ Онда Қудай олардың гүналарын,
Менменсип ислеген қылмысларын өзлерине көрсетеди.
- ¹⁰ Тәлим алсын деп, олардың қулақларын ашады,
Хәм жаўызлықтан бас тартыўды буйырады.
- ¹¹ Егер олар Қудайға бойсынып, Оған хызмет етсе,
Онда олардың қалған күнлери бахытқа,
Жыллары шадлыққа толы болады.
- ¹² Ал егер олар Қудайға бойсынбаса, қылыштан өткерилип,
Билим алмастан, өлип кетеди.
- ¹³ Қудайсызлардың иши ғәзепке толы болады,
Қудай оларды кисенлесе де, жәрдем сорамайды.
- ¹⁴ Олар жаслай өледі,
Өмири шерменделик пенен аяқланады.[§]
- ¹⁵ Қудай қыйналғанларды шеккен азаплары арқалы қутқарады,
Машқалаларға дуўшар етиў арқалы Өзин тыңлайтуғын қылады.
- ¹⁶ Ол сизди де дәрттен азат етип,
Қәўипсиз, шекленбеген кеңисликке алып шығар,
Дастурханыңызды ләззетли тағамларға толтырар еди.
- ¹⁷ Бирақ сиз залымлар алатуғын жазаны толық алғансыз,
Хүким хәм әдалат жағаңызға асылып алған.
- ¹⁸ Ғәзеплениўден сақлаң, байлық сизди азғырмасын,
Мол пара да сизди жолдан урмасын.
- ¹⁹ Байлығыңыз, күш-құдиретиниз,

[§]**36.14** Сөзбе-сөз: өмири бутханадағы бузық еркеклер арасында ақырына жетеди.

- Сизди дәрттен қутқара ала ма?
²⁰ Сонлықтан халықлар өз орнынан,
Жоқ қылынатуғын түнди аңсамаң.
²¹ Жаўызлыққа жүз бурыўдан сақ болың,
Сиз апаттан гөре, гүнаны таңлаған көринесиз.

Элихудың Аюпқа Қудайдың құдиретин еслетиўи

- ²² – Билип қойыңыз, Қудайдың құдирети уллы,
Ол киби тәлим беретугын устаз бар ма?
²³ Ким Оған жүретугын жолын белгилеп береді?
Ямаса ким Оған: «Мына исиң надурис», – деп айта алады?
²⁴ Қудайдың ислерин алғыслаўды умытпа,
Адамлар сол ҳаққында тәрийиплеў қосықларын айтады.
²⁵ Барлық адамлар Оның ислерине таң қалып,
Хәр бир адам оларға узақтан қарайды.
²⁶ Аўа, Қудай уллы, бизлер Оны түсине алмаймыз,
Оның өмир жылларының саны да ақылға сыймайды.
²⁷ Ол суў пуўларын көтерип алып,
Оларды жаўын тамшыларына айландырады.
²⁸ Бултлар суў тамшыларын төгеди,
Ол адамлардың үстине нөсер болып қуяды.
²⁹ Бултлардың қалай жайылатуғынын,
Оның шатырынан шыққан гүлдирмаманың қалай гүркирейтуғынын
ким түсине алады?
³⁰ Қудай көкте шақмағын шақтырғанда,
Оны теңиздиң түбинен көриўге болады.
³¹ Қудай халықларға усылай бийлик жүргизип,
Мол азық-аўқат береді.
³² Ол шақмақты Өз қолларында сақлап,
Нышанға барып тийиўге буйрық береді.
³³ Гүркиреў даўылдан хабар береді,
Хәтте, маллар да даўылдың болатуғынын сезеди.

37

Отыз жетинши бап

- ¹ Буннан жүрегим дирилдеп,

- Қанасынан шығып кетейін дейди.
- ² Тыңлаңлар! Оның гүркіреген дауысына,
Аузынан шыққан сестине кулақ түриңдер!
- ³ Ол пүткіл аспан асты бойлап шақмақ шақтырады,
Шақмақтың жалтылдысы жердің төрт тәрәпине жетіп барады.
- ⁴ Буннан кейін, Қудайдың дауысы гүркіреп шығады,
Ол әжайып дауысы менен гүркірейди,
Оның дауысы еситілгенде, үзлексіз шақмақ шағады.
- ⁵ Қудайдың дауысы әжайып тәрізде гүркірейди,
Ол бизлердің ақылымыз жетпейтуғын уллы ислерди ислейди.
- ⁶ Ол қарға: «Жерге жау!», – дейди.
Ал нөсер жауынға: «Нөсер болып қуй!», – дейди.
- ⁷ Сонда хәр бир адам исин тоқтатады,
Барлық адамлар булардың Оның иси екенін биледи.
- ⁸ Жабайы хайуанлар өз инлерине кирип,
Уяларын паналайды.
- ⁹ Дауыл өз мөканынан шығып,
Күшли самал аяз алып келеди.
- ¹⁰ Қудайдың деминен муз пайда болады,
Шексиз суулар музлап қалады.
- ¹¹ Қойыу бултларды ығал менен тойдырады,
Олар арқалы шақмағын шақтырады.
- ¹² Бултлар Оның басқарыуында айланып жүреді,
Пүткіл жер бетін айланады,
Булардың хәммесін Қудай өзлерине буйырғаны ушын ислейди.
- ¹³ Ол гейде адамларды жазалау ушын,
Ал гейде жер жүзін сууғарып,
Сүйиспеншилигін көрсетиу ушын жауын жаудырады.
- ¹⁴ Аюп, мыналарды тыңлаң,
Тоқтап, Қудайдың уллы ислері хәққында ойлап көриң.
- ¹⁵ Қудайдың бултларды қалай басқаратуғынын,
Өз бултларынан шақмақты қалай шақтыратуғынын билесіз бе?
- ¹⁶ Бултлардың аспанда қалай қалқып жүретуғынын,
Билими жетік Қудайдың кәраматлы ислерін билесіз бе?
- ¹⁷ Кубла самалы есип, жер бети қуурап қалғанда,
Кийимлериңіз сизди терлеткенде,
- ¹⁸ Қола айна сыяқлы қатты аспанды,
Сіз де Қудай сыяқлы жайып жибере аласыз ба?

- ¹⁹ Қудайға не айтыуымыз кереклигин бизлерге үйретин,
Қараңғылықта болғанлығымыз себепли, биз исимизди қорғай
алмаймыз.
- ²⁰ Мениң сөйлеспекши болғаным тууралы Оған биреу хабарлай ма?
Ким өзиниң набыт болыуын қәлейди?
- ²¹ Самал есип, аспандағы бултларды серпип таслағанда,
Жарқыраған күн нурына ҳеш ким қарай алмайды.
- ²² Қудай арқадан алтын нур таратып келмекте,
Ол әжайып салтанатқа бөленген.
- ²³ Бизлер Қүдирети күшли Қудайға жете алмаймыз,
Оның күдирети хәм әдиллиги уллы,
Әдалатлығы шексиз, Ол ҳеш нахақлық қылмайды.
- ²⁴ Сонлықтан, хәй адамлар! Оннан қорқыңлар!
Өзин дана деп билгенлерге Ол итибар бермейди.

38

Отыз сегизинши бап

Жаратқан Ийениң Аюп пенен сөйлесиуі ушын келиуі

- ¹ Соннан кейин, Жаратқан Ийе қуйын ишинен Аюпқа былай деди:
- ² – Билимсиз сөзлериң менен,
Даналық шешимлериме гүман келтиретуғындай, сен ким болыпсаң?
- ³ Еркек киби белиңди беккем буу,
Мен сорайман, сен жууап бер.
- ⁴ Мен жердиң негизин орнатқанда, сен қай жерде едиң?
Билетуғын болсаң, маған айт.
- ⁵ Оның өлшемин белгилеген ким?
Оның үстинен жип тартқан ким? Сен оны билесең-ғо!
- ⁶ Жердиң тийкарлары нениң үстине қойылған?
Оның иргетасын қойған ким?
- ⁷ Сол уақытта таң жулдызлары бирге қосық айтып,
Иләхий барлықлар^h қууаныш пенен қышқырысқан еди.
- ⁸ Теңиз жер түбинен атылып шыққанда,

^h38.7 Иләхий барлықлар – сөзбе-сөз: Қудайдың балалары.

- Оған қапылар қойып, бөгет басқан ким еди?
- ⁹ Мен оған бултларды кийим,
Қара түнекті жөргек қылдым.
- ¹⁰ Шегаралар белгилеп,
Теңизге тәмбиленген қапылар қойдым.
- ¹¹ Соңынан оған: «Мына жерге дейін келесең, оннан өтпейсең,
Сениң өркөкирек толқынларың усы жерде тоқтайды», – дедим.
- ¹² Сен өмириңде бир мәрте болса да, таңға буйрық бердің бе?
Ямаса таң шуғласына орнын белгилеп бердің бе?
- ¹³ Оған жердің түп-түпкірлерине жетіп барып,
Залымларды жасырынған жерінен силкип шығарыўды буйырдың ба?
- ¹⁴ Жер жүзи ылайға мөр басылғандай болып, өзгереди,
Кийим кийгендей болып безенеди.
- ¹⁵ Залымлар күн нурынан махрум етиледі,
Көтерілген қоллары сындырылады.
- ¹⁶ Сен теңиздің суў көзлеріне түсіп көрдің бе?
Ямаса теңиз түбин изертлеп көрдің бе?
- ¹⁷ Саған өлилер мəkанының дәрўазалары көрсетилип пе еди?
Ямаса қара түнектің дәрўазаларын көріп пе едің?
- ¹⁸ Жер кеңислигин түсиндің бе?
Егер булардың хəммесин билген болсаң, онда түсиндир!
- ¹⁹ Нурдың мəkанына алып баратуғын жол қайда?
Ал қараңғылықтың мəkаны қай жерде?
- ²⁰ Оларды өз орнына қайтара аласаң ба?
Олардың үйине баратуғын жолды билесең бе?
- ²¹ Аўа, сен билесең! Себеби сен олардан бұрын туўылғансаң!
Жүдә узақ өмир көріп атырсаң!
- ²² Сен қар сақланатуғын жерге кирдің бе?
Ямаса буршақ сақланатуғын жерди көрдің бе?
- ²³ Мен оларды апат күнлери ушын,
Урыс хəм саўаш күнлери ушын сақлап қойыппан.
- ²⁴ Жақтылықтың қай жерден келип,
Шығыс самалының қай жерден басланатуғынын билесең бе?
- ²⁵ Ким нөсер жаўын ушын арна,
Жылдырым ушын жол ашты?

- 26 Адам жасамайтуғын жерлерге,
Бос қалған шөллерге жаўын жаўдыратуғын ким?
- 27 Керексиз қуў шөлди суўға қандырып,
Ол жерлерге шөплер өсиретуғын ким?
- 28 Жаўынның әкеси бар ма?
Шық тамшыларын дүньяға келтирген ким?
- 29 Муз кимнің қурсағынан шықты?
Аспаннан түскен қыраўды ким туўды?
- 30 Суўлар тастай болып қатып қалады,
Теңиздің бети музлап қалады.
- 31 Аспан ортасындағы жұлдызлар топарының шынжырларын байлай
аласаң ба?
Ямаса олардың жиплерин шеше аласаң ба?
- 32 Жұлдызлар топарын өз ўақтында шығара аласаң ба?
Ямаса арқадағы жұлдызлар топарын балалары менен бирге жетелей
аласаң ба?
- 33 Сен аспанға тийисли қағыйдаларды билесең бе?
Ямаса сол нызамларды жер бетинде орната аласаң ба?
- 34 Үстиме нөсер жаўын жаўсын деп,
Бултларға бақырып, буйрық бере аласаң ба?
- 35 Шақмақларға шағыўды буйыра аласаң ба?
Олар саған: «Бизлер сениң хызметиндемиз», – дер ме екен?
- 36 Жүрекке даналық,
Ақылға түсиник берген ким?
- 37 Бултларды санаўға кимнің даналығы жетеди?
Ким аспандағы суў меслерин аўдарып таслай алады?
- 38 Сонда шаң ылайға айланып,
Кесеклер бир-бирине жабысады.
- 39-40 Жас арысланлар уясында жасырынып,
Урғашы арыслан олжа аңлып, пута астында жатырғанда,
Сен урғашы арысланға олжа тутып бере аласаң ба?
Ямаса жас арысланлардың қарнын тойдыра аласаң ба?
- 41 Қузғынның балалары ашлықтан қаңғып жүрип,
Құдайға жалынғанда,
Оларды азық пенен тәмийинлейтуғын ким?

39

Отыз тоғызыншы бап

- ¹ Сен таў ешкисиниң қашан туўатуғынын билесең бе?
Ямаса суўынның балалағанына қарап турғанбысаң?
- ² Олардың қанша ай буўаз болып жүретуғынын билесең бе?
Олардың балалайтуғын ўақтың ше?
- ³ Олар толғатқанда, жүресине отырып,
Баласын дүньяға келтиреді.
- ⁴ Олардың балалары ашық жайлаўларда өсип, күшке толады,
Кейин кетип, қайтып келмейді.
- ⁵ Қуланға еркінлик берген ким?
Жабайы ешектің арқанын шешип таслаған ким?
- ⁶ Мен шөл даланы оған үй,
Шорлы жерлерди мекан қылып бердим.
- ⁷ Ол қаладағы шаўқым-сүрен үстинен күледі,
Мал айдаўшының бақырысын еситпейді.
- ⁸ Ол отлаў ушын таўларды шарлап,
Өзине көк жайлаў ізлейді.
- ⁹ Жабайы буға саған хызмет етиўге ыразы болып,
Сениң қораңдағы ақырыңның жанында түнер ме екен?
- ¹⁰ Жеринди айдатыў ушын,
Оны жүўенлеп, гүндеге қоса аласаң ба?
- ¹¹ Күшли деп, оған исене аласаң ба?
Аўыр ислериңди оған тапсыра аласаң ба?
- ¹² Жабайы өгиздиң егиниңди тасып,
Қырманыңа алып келетуғынына исенесең бе?
- ¹³ Түйекус қанатларын гәрдийип қақса да,
Ол ләйлектің қанат хәм пәрине жетпейді.
- ¹⁴ Түйекус мәйеклерин жерге қалдырып кетеді,
Ал қум оларды жылытады.
- ¹⁵ Мәйеклер аяқ астында қалып, езиледі,
Жабайы ҳайўан оларды басып кетпей ме, буны ҳеш ойламайды.
- ¹⁶ Түйекус өз балаларына басқаники сыяқлы қатал,
Мийнетиниң күйип кетиўинен қәўетерленбейді.
- ¹⁷ Өйткени Мен оны даналықтан махрум еткенмен,

- Оған ақыл да бермегенмен.
- ¹⁸ Бірақ түйекус қанат жайып жууырғанда,
Ат хәм шабандозды изде қалдырып, үстинен күледі.
- ¹⁹ Атқа күш берген,
Оның желкесине жал өсирген,
- ²⁰ Оны шегіртке киби секиретуғын қылған сен бе едің?
Оның пысқырып киснегенинің өзи қорқынышлы.
- ²¹ Ат туяқлары менен жер тепсинип, өз күшине қууанып,
Душпанның үстине қарай шабады.
- ²² Ол қорқыныш үстинен күлип қарап, хеш нәрседен сескенбейді,
Қылыштан да қаймықпайды.
- ²³ Оқ салынған қап үстінде шыңғырлайды,
Найза хәм семсер жалтылдайды.
- ²⁴ Ғәзеп пенен рейимсиз жерди тепкилеп,
Кәрнай сестин еситкенде, бир жерде турмайды,
- ²⁵ Кәрнай шертилген сайын киснеп,
Сауаштың ийисин алыстан сезеди,
Сәркәрдалардың шауқым-сүренлерин еситеди.
- ²⁶ Қаршығаның қублаға қарай қанат жайып,
Бийиклеп ушатуғыны сениң даналығыңның арқасы ма?
- ²⁷ Бүркит сениң буйрығың менен көтерилип ушып,
Бийикликке уя сала ма?
- ²⁸ Ол жартастар үстине мәкан басып, сол жерде жасайды,
Жартастың уша басы – оның қорғаны.
- ²⁹ Ол сол жерде турып, аң аўлайды,
Оның көзлери олжасын узақтан көреді.
- ³⁰ Палапанлары қан сорыйды,
Өлик қай жерде болса, ол да сол жерде болады.
- ³¹ Жаратқан Ийе сөзин даўам етип, Аюпқа былай деди:
- ³² – Құдирети күшли Қудай менен тартысып атырған адам енди Оны
жолға салмақшы ма?
Қудайды айыплап атырған адам жууап берсин.
- ³³ Сонда Аюп Жаратқан Ийеге былай деп жууап берди:
- ³⁴ – Мен санда жоқ бир адамман,
Саған не деп жууап берейин?
Енди аўзыма бек боламан.
- ³⁵ Бир рет сөйледім, бірақ жууап бере алмадым,

Екинши рет сөйледим, бирақ артық сөйлемеймен.

40

Қырқыншы бап

- ¹ Жаратқан Ийе қуйын ишинен Аюпқа және былай деди:
- ² – Еркек киби белиңди беккем буў,
Мен сорайман, сен жуўап бер.
- ³ Сен Мени әдалатсызлықта айыпламақшымысаң?
Өзиңди ақлаў ушын мени қараламақшымысаң?
- ⁴ Сенде Қудайдың, яғный Мениң құдиретимдей құдирет бар ма?
Даўысың Меники сыяқлы гүркирей ала ма?
- ⁵ Егер солай болса, онда өзиңди даңқ хәм бәлент мәртебе менен беде,
Уллылық хәм салтанатқа бөлен.
- ⁶ Ғәзебиңди төгип, шаш,
Тәкаббирлерге көз салып, оларды бойсындыр.
- ⁷ Тәкаббирлерге нәзер салып, оларды диз шөктир.
Жаўызларды турған жеринде мылжалап тасла.
- ⁸ Олардың хәммесин бирге топыраққа көм,
Жүзин кепинге орап, қараңғы дүньяға байлап қой.
- ⁹ Сонда оң қолыңның сени қутқарғанын,
Мен де мойныма алайын.
- ¹⁰ Мына бегемотқа қара,
Сени жаратқаным сыяқлы, оны да Мен жараттым.
Ол өгиз сыяқлы шөп жейди.
- ¹¹ Оның белинде не деген күши бар,
Қарнындағы булшық етлери қандай беккем!
- ¹² Оның қуйрығы кедр ағашы сыяқлы мықлы,
Жамбасындағы сиңирлери өрим-өрим.
- ¹³ Сүйеклери қола трубаларға,
Қабырғалары темир бақанларға уқсайды.
- ¹⁴ Бегемот Мениң жаратқанларым ишиндеги ең әжайыбы,
Жаратқанның Өзи ғана оған қылыш көтере алады.
- ¹⁵ Таўлар оған азық береді,
Ол жерде барлық жабайы хайўанлар ойнақлап жүреді.
- ¹⁶ Бегемот лотос жапырағы астында,
Батпақлықта өскен қамыслар арасында жатады.

- 17 Лотос жапырақлары оған көлеңке түсіріп,
Өзен бойындағы таллар оны орап турады.
- 18 Дәрья бурқасынлап ақса да, ол қорқпайды,
Иордан тасып, аўзына келсе де, оған тәсир етпейди.
- 19 Ким оны көзине түспей, тута алады?
Ким оның мурнынан илмек өткере алады?
- 20 Ал Лиўятанды ше, балық услайтуғын қармақ пенен услап,
Тилин жип пенен байлай аласаң ба?
- 21 Оның мурнынан жип өткизип,
Жағына қармақ илдире аласаң ба?
- 22 Ол саған қайта-қайта жалынып-жалбарынып,
Сениң менен жыллы сөйлесер ме екен?
- 23 Саған мәңгиге қул болыў ушын,
Сениң менен келисим дүзер ме екен?
- 24 Қус пенен ойнаған сыяқлы, оның менен ойнай аласаң ба?
Ямаса ермек қылыўы ушын, қызларыңа оны байлап бере аласаң ба?
- 25 Балықшылар оның ушын саўдаласа ма?
Саўдагерлер оны өз-ара бөлисип ала ма?
- 26 Оның терисин найза менен,
Басын балықшының шанышқысы менен тесе аласаң ба?
- 27 Қолыңды оған тийгизип көр,
Екинши мәрте тийгизбейтуғын боласаң,
Бул саўашты да ҳеш қашан умытпайтуғын боласаң.

41

Қырк биринши бап

- 1 Лиўятанды тутыўға үмит етиў пайдасыз,
Оның қарасы көриниўден-ақ, қорқыныштан адамның жүреги
жарылады.
- 2 Оны қозғаўға ҳеш кимнің батылы бармайды.
Солай екен, онда ким Мениң алдымда тура алады?
- 3 Оған қарыздар болып қалатуғындай, ким Маған бир нәрсе берди екен?
Аспан астындағы хәмме нәрсе – Меники.
- 4 Мен Лиўятанның дене ағзалары,
Уллы күши хәм әжайып денеси ҳаққында айтып берейин.
- 5 Ким оның терисин сылып ала алады?

- Ким оның еки қабат саўытын тесип зақымлай алады?
- ⁶ Ким оның аўзын ашып көре алады?
Оның аўзындағы тислери қорқынышлы.
- ⁷ Арқасы қатар-қатар қалқаннан исленген,
Олар мөр басылғандай етип, бир-бирине тығыз беккемленген.
- ⁸ Олардың бир-бирине жақын жайласқаны соншелли,
Арасынан хаўа да өтпейди.
- ⁹ Олар бир-бирине тығызланып, жабыстырылған,
Оларды ажыратыў мүмкин емес.
- ¹⁰ Лиўятан түшкиргенде, от шашады,
Оның көзлери таң нуры сыяқлы жайнап турады.
- ¹¹ Аўзынан жалын лаўлап,
От ушқынлары шашырайды.
- ¹² Мурнынан шыққан түтин,
Жанып турған қамыс үстинде қайнап турған қазанның пуўына
уксайды.
- ¹³ Деми көмирди алыстырады,
Аўзынан жалын шашады.
- ¹⁴ Оның күши мойнында,
Оның алдында қорқыныш ойынға түседи.
- ¹⁵ Етиниң қабатлары бир-бирине беккем жабысқан,
Қуймаға уксайды, хеш тербелмейди.
- ¹⁶ Жүреги тастай,
Дигирманның астынғы тасындай қатты.
- ¹⁷ Ол орнынан турғанда, күшлилердиң де хўрейи ушады,
Қорқыныштан артқа шегинеди.
- ¹⁸ Оны қылыш та кеспейди,
Оған найза да, қанжар да, оқ та өтпейди.
- ¹⁹ Темир оған сабан киби,
Қола шириген терек киби көринеди.
- ²⁰ Атылған оқлар оны қашыўға мәжбўрлей алмайды,
Сақпаннан атылған тас ол ушын қаўықтай нәрсе.
- ²¹ Шоқмар менен урған оған сабан менен урғандай,
Өзине ылақтырылған семсерлердиң сестине күледи.
- ²² Денесиниң астынғы теңгелери гүзениң өткир сынықларына уксайды,
Ылайдың үстинде жатса, тўйек айдалғандай из қалдырады.
- ²³ Түпсиз терең ийиримди ол қазан киби қайнатады,
Теңизди қайнап турған май киби тастырады.

- ²⁴ Ол изинде нурлы из қалдырады,
Көргенлер теңиздің ақ шашы бар деп ойлайды.
- ²⁵ Жер бетинде оның теңи-тайы жоқ,
Ол қорқынышты билмейтуғын етип жаратылған.
- ²⁶ Ол барлық тәкаббирлерге пәс нәзер менен қарайды,
Хәм барлық менменлердің патшасы.

42

Қырк екинши бап

Аюптың тәўбе етиўи

- ¹ Сонда Аюп Жаратқан Ийеге былай деп жуўап берди:
- ² – Мен билемен, Сениң қолыңнан хәмме нәрсе келеди,
Нийетиңе кесент етиў де мүмкин емес.
- ³ Сен: «Билимсизлик пенен Мениң қарарымды қаралап атырған мына
адам ким өзи?» – деп сораған едиң.
Аўа, мен өзим түсинбеген нәрселер ҳаққында,
Хасла түсиниўге ақылым жетпейтуғын уллы ислер ҳаққында
сөйледим.
- ⁴ Сен және: «Сен дыққат пенен тыңла, Мен сөйлейин,
Мен сорайын, сен жуўап бер», – деген едиң.
- ⁵ Бурын мен Сен туўралы тек кулақларым менен еситкен едим,
Ал хәзир Сени өз көзлерим менен көрип турман.
- ⁶ Сонлықтан бурынғы айтқанларыма өкинип,
Тәўбе қылып, топырақ пенен күлде отырман.

Жаратқан Ийениң қарары

- ⁷ Жаратқан Ийе Аюп пенен сөйлесип болғаннан соң, теманлы Элифазға тил қатып, былай деди: «Мениң саған хәм сениң еки достыңа қәхәрим келди. Себеби сизлер Мен туўралы кулым Аюп сыяқлы дурыс сөйлемедиңлер.
- ⁸ Енди жети буға хәм жети қошқар алып, кулым Аюпқа барыңлар хәм өзлериңиз ушын жандырылатуғын қурбанлық усыныңлар. Кулым Аюп сизлер ушын дуўа етеди. Мен оның дуўасын қабыл етемен хәм ақмақлығыңыз ушын сизлерди жазаламайман. Сизлер Мен туўралы кулым Аюп сыяқлы дурыс сөйлемедиңлер».
- ⁹ Солай етип, теманлы Элифаз, шуўахлы Билдад хәм наамалы Софар Жаратқан Ийениң айтқанларын орынлады. Жаратқан Ийе де Аюптың дуўасын қабыл етти.

Қудайдың Аюпты қайта жарылқауы

¹⁰ Аюп дослары үшін дуға еткеннен соң, Жаратқан Ийе оның хал-жағдайын бұрынғы қалпына келтіріп, бұрын болған нәрселерінің хәммесін екі есе қылып қайтарып берді. ¹¹ Аюптың аға-инилери, апа-қарындастары хәм оны бұрын танығанның хәммеси оның үйіне келип, Аюп пенен бирге аўқатланды. Олар Жаратқан Ийениң басына салған барлық сынақлары үшін Аюпқа кеўил айтты хәм тәселле берди. Олардың хәр бири Аюпқа бир теңге гүмис хәм бир алтын сырғадан сыйға берди.

¹² Жаратқан Ийе Аюптың соңғы күнлерин бұрынғысынан да бетер жарылқады. Енди онда он төрт мың қой, алты мың түйе, бир мың жуп өгиз хәм мың урғашы ешек болды. ¹³ Және де, Аюптың жети ул хәм үш қызы болды. ¹⁴ Ол биринши қызына Емима, екіншисине Кесиа, үшіншисине Керен-Қаппух деп ат қойды. ¹⁵ Үлкенің хеш бир жеринде Аюптың қызларындай сулыў қызлар болмады. Әкеси Аюп қызларына аға-инилери менен бирдей мйрас ажыратып, еншиге берди.

¹⁶ Буннан кейин, Аюп және бир жүз қырк жыл жасап, төрт әўлад көрди.

¹⁷ Сөйтип, Аюп узақ хәм мазмунлы өмир сүрип, дүньядан көз жумды.